

TOVERBERG 24

JAARGANG 7 / 1 LENTE 2012

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING

HBC
HBC

HET BELEEFDE GENOT
HET BELEEFDE GENOT
VZW

"Ieder mens die genoegene schiept in het voltooien van zijn taak is een kunstenaar; welke ook die taak is en hoe nederig ze ook is, hij brengt een kunstwerk tot stand. De toetssteen is het beleefde genot, het plezier, de perfectie: het overtuigend resultaat!"

Henry Van de Velde

Doornlaan 8, 8210 Zedelgem

0498/73.58.73

hetbeleefdegenot@scarlet.be

BTW BE 0893.747.805

Rek. 001-4851739-69

www.hetbeleefdegenot.be

Colofon

Redactie : Roland Ranson, Bart Madou

Werkten ook mee: Staf de Wilde, Els Vermeir, Els Durnez, Jo Smet, Chris Rachel Spatz, Kristof Dossche

Kaft: Rika Van Dycke

Vormgeving: Bart Madou

Foto's: Bart Madou, Rika Van Dycke, Els Vermeir

Toverberg verschijnt 4x per jaar, bij het begin van elk jaargetijde. Een abonnement nemen kan door lid te worden van Het Beleefde Genot v.z.w.

Afzonderlijke nummers: 5 €

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen.

Kopiëren of citeren is toegelaten, mits bronvermelding.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Interview : Marcel Vanslebrouck	4
Gedichten van Marcel Vanslebrouck	13
Collages van Marcel Vanslebrouck	18
Het Franse chanson	20
De eerste zin	21
Verwilderd	23
Elsenspinsels	38
Nieuwe poëziebundel	39
Het punctum	44
Een ballon vol vriendschap	46
Gedicht	48
Beleefd	49
Te beleven	51
Favoriete boek: Kristof Dossche	51
De leesgroep	53

ISSN 2030-1340

Woord vooraf

Beste lezer,

De eerste Toverberg van 2012 ligt voor u!

Naar goede traditie heeft onze kunstenares 'in residence', Rika Van Dycke, ons ledenblad in een nieuw kleedje gestopt.

Onze vaste rubrieken blijven evenwel gehandhaafd: in het Ginter-view maken wij kennis met Marcel Vanslembrouck, een Torhoutse dichter, die zich ook aan een originele vorm van beeldende kunst waagt. In Verwilderd voert Staf de Wilde ons in een nostalgische bui mee naar het Nicaragua van eind de jaren 80. De Sandinisten weet u nog! Els Vermeir heeft het in haar Elsenspingsels over een culinaire delicatessen, althans volgens een bepaalde soort fijnproevers (en daar is Els niet bij). De eerste zin was voor Bart Madou ook zijn eerste zin van het nieuwe jaar, het werd meteen een heuse ontdekking. Het favoriete boek van Kristof Dossche kan je niet bepaald opwekkende lectuur noemen, maar knap geschreven is het zeker en ook de leesgroep en Els Durnez hebben kunnen genieten van hun lectuur.

Verder introduceren wij graag onze jaardichter voor 2012. Het is Bert Deben. Zijn eerste gedicht voor Toverberg kreeg begin dit jaar nog een eervolle vermelding voor de poëzieprijs van de stad Oostende.

Chris Spatz bespreekt Chanson, een gezongen geschiedenis van Frankrijk van Bart Van Loo en in het tijdschrift Psyche vonden wij een heel mooi artikel over poëzie van Jo Smet. Aan de auteur en de redactie vroegen wij of wij 'Het punctum' mochten publiceren. Ook uw aandacht voor een nieuwe poëziebundel van Het Beleefde Genot, zowaar een dubbelslag waarin twee dichters met elkaar in dialoog gaan.

Tenslotte kijkt u misschien verwonderd op als u een verhaaltje aantreft van de negenjarige Jill Nerinckx. Zij is de kleindochter van ons bestuurslid Rika Desloovere en won met dit verhaaltje de eerste prijs in een interscolaire wedstrijd. Goed begonnen....

Uiteraard werpen wij een terugblik op het Beleefde en kijken wij vooruit naar wat er te beleven valt in de komende maanden.

Bart Madou

Ginterview Marcel Vanslebrouck. Een collage.

door Roland Ranson & Bart Madou

Is dit een collage? Hier, op postkaartformaat?

Inderdaad, maar ik heb er ook op ander formaat. Collages zijn wel niet mijn voorkeur, ik ben meer een literator, een dichter in feite. Ik ben met die collages begonnen toen ik met pensioen gegaan ben in 2005. Ik kreeg toen wat meer tijd en ik had dat al lang in mijn achterhoofd om zoiets te doen. Ik maakte ze vooral in de lege periodes, als ik niet direct bezig was met literatuur. Een vorm van ontspanning zou je het kunnen noemen.

Hoe minutieus uitgewerkt, precies pentekeningen?

Nee, dat zijn knipsels uit oude encyclopedieën, uit oude magazines en tijdschriften. Eigenlijk heb je een loep nodig om dat te bekijken. Als je de details van dichterbij bekijkt dan herken je duidelijk allerhande voorwerpen en personen. Dat is dus allemaal uitgeknipt en later wordt uit al die knipsels een selectie gemaakt. Die wordt dan opgekleefd en met potlood wat bijgewerkt. En de tekst die er soms bijstaat, daar

moet je niets achter zoeken, het is gewoon versiering. Ik ben natuurlijk veel met teksten bezig, maar bij de collages speelt de inhoud niet mee. Eigenlijk is de kleur van dat papier, die sepiatint, dat vergeelde veel belangrijker.

Hoe lang werk je aan zo'n collage?

Ik kan dat in een uur afhebben, maar het voorbereidend werk, het uitdenken neemt vaak meer tijd in beslag dan het plakken zelf. Verleden jaar heb ik nog een boekje uitgegeven met twaalf reproducties van mijn collages, eigenlijk een reeks, want ik hou ervan

om met reeksen te werken. De titel is Vehicles, want het zijn allemaal collages die een soort surrealistisch voertuig voorstellen. Aan de binnenkant van de titelpagina staat mijn eigen silhouet, uitgeknipt door een kunstenaar op Montmartre. Nu moet ik zeggen dat het surrealisme mij al altijd aangesproken heeft. En die collages zijn ook enigszins bedoeld om op mijn website te plaatsen die sinds verleden jaar online staat. Maar toegegeven, ik vind die collages eigenlijk maar een nevenactiviteit van mij.

Met andere woorden, literatuur is je hoofdbezigheid.

Klopt, en alles wat ermee te maken heeft, en dat al vanaf mijn jeugd. Het is helemaal niet erfelijk hoor, maar pure belangstelling. En ja ook wel aangewakkerd door sommige bezielende leraars Nederlands op school, maar ik neem aan dat een zekere aanleg ook wel aanwezig is.

Wanneer ben je dan voor het eerst met eigen werk naar buiten gekomen?

Mijn eerste publicatie was in 1972, een dichtbundel. In die periode schreef ik ook wel kortverhalen, een beetje in de stijl van Jos Vandelloo, Clem Schouwenaars, maar als ik dat nu lees dan zie ik dat als jeugdzonden. Ik kwam ook niet uit een gezin waar veel boeken waren, dus moest ik naar de bibliotheek. Echte voorbeelden had ik ook niet. Ik voelde een drang om te schrijven in mij. Zo vind je al zoekend je weg, en ook nu nog zou ik niet weten bij welke richting of stroming ik pas. Ik heb zo mijn eigen stijl, ik ga gewoon mijn eigen weg. De mensen merken dat ook op en dat is voor mij een mooi compliment.

Je gedichten wekken wel de indruk dat je heel goed zoekt naar het juiste woord, de juiste uitdrukking.

Ja, dat zeker, dichten, dat is echt zwoegen. Mijn eerste gedichten bijvoorbeeld vind ik te compact, dat is geëvolueerd. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat mijn productie eerder laag ligt. Als ik aan tien gedichten op een jaar geraak is het veel. Er wordt zeer veel geschrapt en herschreven, steeds maar opnieuw bewerkt.

En favoriete dichters? Paul Snoek is nogal prominent aanwezig in het cahier dat Christiaan Germonpré over jou samengesteld heeft.

Iedere periode heeft zowat zijn iconen, vroeger was dat zeker Paul Snoek. Als je hem nu leest klinkt veel van zijn poëzie wat geda-teerd. Er is altijd wel een stroming in de poëzie en ik probeer daar wel van op de hoogte te zijn.

Er is momenteel een biografie van Paul Snoek in de maak (door Paul Demets)

Ja, maar dat is al dertig jaar zo. Het zijn vooral de uitgevers die de kat uit de boom kijken en daar niet direct brood in zien, zeker niet in Vlaanderen. In Nederland ligt dat enigszins anders. Ik vraag me soms af of er in Vlaanderen überhaupt wel interesse bestaat voor literatuur. Zeker voor biografieën en dan nog van een dichter be-staat nauwelijks belangstelling. Paul Snoek heb ik persoonlijk gekend, ik heb hem leren kennen toen hij hier in Torhout eens ten-toongesteld heeft. Na zijn dood ben ik ook een tijdlang bestuurslid geweest van de Paul Snoekstichting. Elk jaar werd Snoek trouwens bij zijn graf gehuldigd, er was ook telkens een literaire avond aan hem gewijd en uiteraard was er toen ook de Paul Snoekpoëzieprijs. Nu bestaat die niet meer. Na verloop van tijd is dat verwaterd, wat begrijpelijk was gezien het in handen was van amateurs en omdat er geen echt instituut achter stond. Het Poëziecentrum heeft dat gedeeltelijk overgenomen en zo is de Paul Snoekprijs een vijfjaar-lijkse aangelegenheid geworden.

Je bent of was ook bestuurslid bij VKH, de Verenging Kunst Hout-land.

Daar ben ik al een tijdje mee gestopt. Ik ben daar bestuurslid ge-weest van 1981 tot 1996, vijftien jaar lang dus. Ik kreeg in '96 een functie met meer verantwoordelijkheid in het onderwijs en kon mij daardoor niet te veel nevenactiviteiten permitteren, dus ben ik er toen mee gestopt. Het VKH is wel een heel behoorlijke vereniging, al blijft het wel beperkt tot de omgeving van Torhout en eigenlijk vind ik dat te beperkt. Zo weet ik dat veel kunstenaars zich voor een tijdje hebben aangesloten bij VKH tot ze ondervonden dat het niet ruim genoeg was. Het VKH bestaat al van in de jaren '70.

Ik ben ook nog altijd aangesloten bij de VWS, de Vereniging voor West-Vlaamse schrijvers, die nu 50 jaar bestaat. Die vereniging draait nog altijd goed, maar dan wel dankzij de steun van de pro-vincie West-Vlaanderen, die zeker wil dat ze blijft voortbestaan, vooral omwille van de cahiers die wij tweemaandelijks uitgeven. Ook het lexicon van West-Vlaamse schrijvers wordt als zeer be-langrijk aangezien. Momenteel zitten we aan de tweede editie van

het lexicon. In de jaren '80 was ik secretaris van de VWS. De eerste editie dateert van de periode 1983-1988 en nu zijn we bezig met de volledig herwerkte tweede editie. Het vijfde deel zal binnenkort verschijnen. Er zijn zes delen, telkens van A tot Z. Er zijn tien medewerkers, en elk van hen neemt een aantal namen voor zijn rekening en die worden dan samengebracht. Een derde editie zal er wel niet meer komen, want er bestaan plannen om alles te digitaliseren en op het internet te plaatsen. Zo zal het voor iedereen online en gratis consulteerbaar zijn.

En je eigen gedichten dan. Heb je een voorkeur voor bepaalde thema's? 'De tijd' stellen we vast.

Tijd speelt inderdaad een aanzienlijke rol in heel mijn werk en ook iets wat ik de aanwezigheid noem. De plaats van de mens in de kosmos, het aanwezig zijn, en de laatste jaren is er ook wel het thema van de spiegel

bijgekomen. De spiegel als een soort confrontatie met zichzelf, waarvan ook het bevreedende uitgaat. Wie ben ik? Hoe komt het dat ik zo ben? Hoe kijk ik eigenlijk naar mezelf? Wie steekt er eigenlijk achter die façade? Hoe ziet de werkelijkheid eruit als je die door een spiegel bekijkt? Is dat wel de werkelijkheid? Mijn laatste bundel die nu zo goed als klaar is, gaat uitsluitend over de confrontatie met de spiegel. Ik heb geprobeerd om dit thema uit te puren. Nu ben ik daarover wel uitgeschreven. Ik heb er een dertigtal gedichten over geschreven. In feite is een gedicht zelf ook een spiegel, het is niet de werkelijkheid zelf die in het gedicht staat, maar een afbeelding, een spiegelbeeld ervan. Heel wat mensen zijn daarmee bezig, meer dan je op het eerste gezicht zou denken.

En dat is niet alleen van deze tijd.

Al van in de middeleeuwen intrigeert de spiegel de mens. Je merkt dat trouwens ook in de schilderkunst. Het blijft een boeiend thema. Neem Velasquez, hij portretteert iemand, en in een spiegel

zien we twee mensen eveneens geportretteerd. (*Velasquez, Las meninas – nvdr*). Die mensen staan in feite buiten het schilderij maar door de spiegel zien wij ze toch in het schilderij; hij maakt er een spiegelbeeld van in dat portret. Dat is een oneindig thema, een beetje zoals je je in een spiegelzaal bevindt. Dan twijfel je ook aan het juist beeld. Hoe kan ik nu echt weten en erop vertrouwen of ik dat ben die ik daar in die spiegels zie. Dat is nu al de derde bundel die de spiegel als thema behandelt. Dat komt ook doordat je zelf verandert in de tijd natuurlijk, of ten opzichte van de maatschappij. Lang geleden heb ik nog een bundel geschreven die over mijn jeugd ging, Zavelzand. Daarin had ik het dan uitsluitend over mijn geboortestreek Kortemark. Als je nog jong bent dan is de wijk je (leef)wereld. Ik heb de gewoonte om altijd een thema uit te putten in een bundel. Als die af is, is ook het thema af. Ik wil mezelf dus niet herhalen. Vooraleer ik aan iets anders begin, moet ik eerst opnieuw een thema hebben, dat zou je dan inspiratie kunnen noemen. Dat kan vrij onverwachts komen, door iets te lezen, of door iets te zien op een tentoonstelling

Om even terug te keren naar het spiegelthema. Is het spiegelen ook in de structuur, in de vormgeving, de lay-out van je gedichten te merken?

Nee, eigenlijk niet. Het thema moet echt in de tekst zelf, in de inhoud gezocht worden. Ik herhaal het, voor mij is in de eerste plaats de inhoud van belang.

De hoeveelste bundel wordt het nu?

Mijn negende bundel. Mijn eerste bundel, lang geleden, was een jeugdzonde en is in feite een flop geworden. In het begin was ik daar wel wat ontgoocheld over. Dan ben ik in contact gekomen met VKH en daardoor ben ik, na een periode van 10 jaar weliswaar, weer met schrijven herbegonnen, mijn 2de bundel kwam er dan in 1982 en vanaf dan kwam ik om de drie, vier jaar met een nieuwe bundel.

Maar je hebt meer geschreven dan gedichten alleen, wat nog en hoe ben je daartoe gekomen?

Wel, ik kende in Kortemark ene Marcel Verhaeghe die bijzonder veel van de streekgeschiedenis afwist. Hij was zowat de enige in Kortemark en mijn schrijfsels interesseerden hem ook wel. Hij was al redelijk oud toen ik hem begon te bezoeken en hij is het die

mijn belangstelling voor streekgeschiedenis gewekt heeft. Wat heb ik allemaal gepubliceerd in verband met geschiedenis? Een biografie over Firmin Deprez, een studentenleider bij het begin van Wereldoorlog I, zo iets interesseerde mij wel; in zekere zin ben ik Vlaamsgezind.

Ook over enkele figuren uit Edewalle heb je geschreven.

Juist, dat was na de uitgave van het eerste lexicon. Dan heb ik alle figuren uit Groot-Kortemark zeg maar, eruit gelicht. Van velen onder hen bestond er maar amper een regel of tien en dus heb ik wat bronnen verzameld om wat substantiëlere tekstjes over hen te maken. Je zou het kunnen beschouwen als een verlengstuk, een uitbreiding van het lexicon. Het was ook uit literaire belangstelling dat ik die figuren wou beschrijven. Maar louter geschiedkundig was bijvoorbeeld de geschiedenis van mijn school, het VTI in Torhout. Ik heb ook geschreven over de relatie van Guido Gezelle met Torhout. En verder zijn er de VWS-cahiers die ik voor mijn rekening genomen heb, ik schat een zestal, vooral over dichters: Victor Vervloet, Gery en Fernand Florizoone, Gust Vermeille, Gentil Antheunis, August De Nolf.

Tracht je een boodschap te leggen in je werk? In je gedichten?

Eigenlijk niet. Ik zou mijn werk dus niet tot geëngageerde literatuur rekenen, ik zou het eerder als zuivere lyriek bestempelen.

Favoriete schrijvers?

Absoluut, een heel pak eigenlijk. Sinds ik gepensioneerd ben, heb ik mij vooral toegelegd op de wereldliteratuur, op de klassieken, niet in plaats van maar naast onze eigen Nederlandse en Vlaamse schrijvers. Dat komt uiteraard doordat ik nu meer tijd heb. De roman die ik momenteel aan het lezen ben is 'De man zonder eigenschappen' van Robert Musil. Machtig natuurlijk, dat soort schrijvers bestaat nu niet meer. Jammer eigenlijk. Het beste wat je vandaag kunt lezen lijkt wel aangelengd naast iemand als Musil. Kafka, ook zo een schrijver. Onlangs nog De Tijgerkat van Lampedusa heel graag gelezen. Als ik het zo bezie dan interesseren mij vooral auteurs van zo'n eeuw geleden... Kawabata, Lady Chatterley's minnaar van Lawrence, Joyce, Proust, Virginia Woolf. Ik lees ook wel graag biografieën, ze staan hier: Proust, Picasso, Baudelaire, Majakovski... maar om nu te zeggen één schrijver, niet direct nee.

Wat te zeggen over onze dichters van het moment?

Tja, momenteel heb ik het wel wat moeilijk met onze Nederlands-talige dichters. Als er nog interessante dichters bezig zijn dan heb ik de indruk dat het nu vooral vrouwelijke dichters zijn die het mooie weer maken.

Marie?

Ja, Sylvie Marie bijvoorbeeld, Delphine Le Compte, Lies Van Hasse, en in Nederland zijn er ook nog enkele. Nu krijgen zij wel veel belangstelling, maar de tijd zal uitwijzen of het blijvers zijn. Ik vind het persoonlijk moeilijk om hedendaagse dichters naar voren te schuiven die mij voldoende aanspreken. Vroeger in de tijd van Snoek, kon je nog uitkijken naar een nieuwe bundel van hem, of naar een bundel van Spelliers, Herman De Coninck....maar nu...

Nolens?

Ja, Nolens. Die is nu eenmaal als beroepsdichter bijna verplicht om elk jaar een nieuwe bundel uit te geven. Hij moet zelfs zijn dagboekantekeningen uitgeven om aan de bak te komen. Het gedrevene, het authentieke is een beetje weg bij hem, vind ik toch. Vroeger herkende je meer stromingen, en die kon je gemakkelijker volgen, maar nu is alles mogelijk. Het is dan ook heel moeilijk om vandaag het kaf van het koren te scheiden. In feite zie je veel dichters die een eerste bundel maken maar die zich niet meer waar maken in een tweede of derde bundel.

Het is hier wel stil, geen verkeer, open ruimte, hou je van muziek?

O, wat muziek betreft, daar is mijn interesse zeer breed hoor. Uiteraard klassieke muziek, maar ook wel populairdere muziek en jazz. Ik probeer ook het beste ervan af te romen. Momenteel ben ik op zoektocht in de jazz. Dan ga ik naar de bibliotheek en zoek daar 'The best of...' bijvoorbeeld, als kennismaking met het genre. Ik breng dat mee naar huis en begin dan nadien een verzameling op te bouwen. Verleden jaar heb ik dat op die manier gedaan met de Blues, ik heb een 70-tal cd's bijeen gebracht. Ik ben nu bezig met de jazz, maar ik heb dat al eerder gedaan met de klassieke muziek en ook wereldmuziek. Zo is het telkens weer een ontdekken. In de klassieke muziek de laatste weken Gorecki ontdekt. Er zit bij hem zeker wel een vreemd kantje aan; maar dat is nu net

wat ik zoek bij kunstenaars in het algemeen, iets vreemds. Dali bijvoorbeeld of Picasso, Marcel Duchamp of ook de hedendaagse kunstenaars, denk maar aan Thierry De Cordier hebben dat. Allemaal mensen met een duister, bevreemdend kantje. Ook in de literatuur is dat zo. Een gewoon rechttoe rechtaan verhaal interesseert mij minder. Niet te braaf zo heb ik het wel graag, hoewel de extremen mij dan weer niet aanspreken.

En reis je graag of heb je genoeg aan dat prachtig uitzicht hier voor je huis?

Ik reis zeer graag en mijn voorkeur gaat momenteel uit naar steden, vooral de grote kunst- en cultuursteden in Europa, steden met een verhaal en een geschiedenis en met een literatuur niet te vergeten. Misschien kennen jullie de reeks 'Het oog in het zeil', de boeken uit die reeks lees ik dan graag voordat ik een stad ga bezoeken. In die reeks worden de steden vanuit een literair standpunt bekeken en beschreven. Geen tropische bestemmingen dus voor mij. Het verste waar ik ooit geweest ben was Istanbul, Noord-Afrika, Marrakech in Marokko. Maar ook de natuur laat mij niet koud hoor, maar dus geen zwembadtoerisme, dat heeft mij nooit aangesproken.

En ga je dan naar tentoonstellingen?

Zeker weten. Het is zelfs in functie van bepaalde tentoonstellingen dat ik naar die steden ga. In Parijs is er om de zoveel maanden een grote tentoonstelling en het is vooral de periode begin XXste eeuw die mij het meest boeit, tot 1925 zeg maar, surrealisme, dadaïsme, kubisme, noem maar op. Maar ik heb nog een andere hobby en dat is fietsen en dat combineer ik met reizen. Ik fiets van hieruit naar het buitenland. Dit jaar ga ik naar Wenen met de fiets. We vertrekken hier met een vijftiental vrienden, dat is nu al de 8ste of 9de maal dat we zo weggaan. Verleden jaar fietsten we naar de Pyreneeën, het jaar ervoor naar Venetië, naar Monaco zijn we ook nog geweest, naar Avignon, Vanhier naar daar met de fiets en dan terug met het vliegtuig of de TGV. Zoiets vergt natuurlijk enige voorbereiding en een heel goeie conditie, want per dag leggen we toch gemiddeld zo'n 150 km af, in het begin wat meer, maar eens je de Alpen of zo nadert moet je vanzelfsprekend wel een beetje gas terug nemen. Van nu af aan moet ik al beginnen trainen voor die trip naar Wenen.

Zo te horen ben je eerder een optimist.

Een optimist, zeker en vast. Ik zie het altijd zitten hoor, maar ik blijf wel met mijn beide voeten op de grond. Optimist-realist zou je het kunnen noemen.

En zou je nog iets willen bereiken, heb je nog stoute dromen?

Ach wat, voortdoen zoals ik nu bezig ben. Ik ben tevreden in mijn situatie, ook wat de literatuur betreft. Ja, eens in zee gaan met een serieuze uitgever, maar zoiets is wishful thinking natuurlijk, onbegonnen werk. In de jaren '60, '70, '80 van de vorige eeuw zou dat wel nog gelukt zijn misschien. Ik weet niet of je je dat herinnert, maar Vlaanderen zat toen vol van de literaire tijdschriftjes en er bestonden heel wat kleinere uitgeverijen en ook wel grotere. Nu ja ... een droom zal het wel blijven en daar komt nog bij dat alles gedicteerd wordt vanuit het Noorden: wat daar niet aanvaard wordt, heeft hier geen schijn van kans.

Marcel, van harte bedankt voor dit interview!

Zie ook: www.marcelvanslebrouck.be en www.vwscachiers.be

Marcel Vanslebrouck

Geboren in Kortemark op 13-7-1947 als tweede zoon.
Lagere school in Kortemark, dan naar het VTI in Torhout.
Hoger secundair aan het VTI van Brugge.
Afwisselend monteerder, draaier, onderhoudsman, technisch tekenaar.
Tussendoor middelbare normaalleergangen in Brugge, waarna hij vanaf 1970 een ambt bekleedde in het VTI Torhout

Woont op Driekoningen Torhout.
In 1971 gehuwd met de verpleegkundige Marleen Doom.
Twee dochters Joke en Sofie.

Bestuurslid van VKH van 1981 tot 1996.
In 1981 lid van de Stichting Paul Snoek.
Vanaf 1983 bestuurslid, o.m. secretaris en penningmeester van VWS.
Medewerker aan het lexicon van West-Vlaamse schrijvers. Auteur van zes monografieën.
Publiceerde zeven dichtbundels en enkele biografieën.

Zijn poëzie bezit een afgewogen en uitgezuiverde stijl, zij klinkt soms ironisch en relativerend. Een dichter steeds opzoek naar zijn identiteit.

Gedichten van Marcel Vanslebrouck

buitenissige betrachtig

het regent nooit extra seconden
tussen het ene en het andere ondeelbare moment.
niet vrij van een buitenissige betrachtig
werp ik tegen de tijdstroom in
een machteloos oog op de klok en de voorspelde vergetelheid.
tik na tik behoort
het onderscheid
tussen aldoor stilstand en geen verder verloop meer
tot mijn bewustzijn.
ik stut met ongelooft
de fictie
van een deels bouwvallig deels eeuwigdurend bestaan.

Uit: "Iets uit tussenwit"

iets uit tussenwit

trouw aan de geur van oude papieren verwoordingen
slaan we
eens om de zoveel boeken
een onwaarschijnlijk hoofdstuk ongeopende zinnen over
zoals een breedvoerige schrijver
eens om de zoveel lijnen
een vlinderende syllabe.
iets als een uit tussenwit ontstane intrige
hecht ons
aan een verhaal
dat met ons op weg is
een eind in de fictie.

Uit: "Iets uit tussenwit"

Spiegels

Oog in oog met het wateroppervlak vergapen
niet mis te verstane bomen en het hemelsblauwe zich aan
hun duplicaat die ze nooit in diepgang verslaan.
Wat in de natuur geboekstaafd staat als gewone lis

snijdt de zekerheid dat een beeld somtijds bevaarbaar is.
Geen wolkje kijkt over oevers in de camera
geworden vloeibare massa. Glazig duikt het enigma
van de weerschijs op, hapt naar klaarheid en betekenis.

Zo vaar ik uit met mijn talenten die ik ongewis
verscheep van het ene naar het andere woord.
zonder trotseer ik elk stormachtig thema.

Ik bevind me in bladspiegels als een verwezen komma,
bewijs, wit op wit, de onschuld van geschiedenis –
iets ongeuits dat zich heeft geschreven, ligt overboord.

Uit: Vloeibaar nachtblauw

Uitgesproken evenwicht

Er groeit gemis in december. Een bles
op de hemel en blossen van rozenbottels
worden weerkaatst. Einde haalt het nagelaten
werk en de klokslag van het volgende moment.
Niet met een hand te vangen essentiële
beginselen zijn onder zilverstof bedolven.
Weergoden spannen aan het begrip noorden
onderhevige processen tegen mijn huid in.
Ik schaats op de hoop met een uitgesproken
evenwicht. Het sneeuwt versnipperde brieven
en tijd die anders boven blijft. Verzekerd
van adem laat mijn mond vredige wolkjes zien.

Uit: Vloeibaar nachtblauw

Horizontalisme

Vloedlijn na vloedlijn arceert de zee het strand,
onomkeerbaar lief voor haar introversie.

Bovenop een radeloos herhaald horizontalisme
varen, als door te dun papier, boten met een pluim.

De golfslag, onstuimig op zoek naar reïncarnatie,
rolt zich uit en op, is een draperie van schuim

en rafelig water, is voor altijd van vloeibaar glas.
Een envelop van wind draagt gewetensvol de stemmen

die herinneren aan afscheid en meeuwen.
Ik loop een evenwijdige aan wat eens was.

Het licht dwarst mijn marine in strepen. Eeuwen
spoelen aan. Elk kleur jut een tijdsverband,

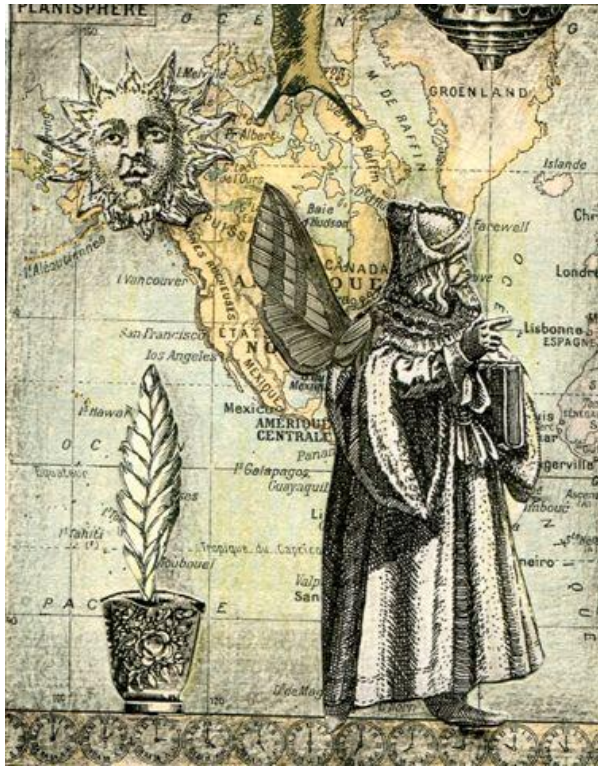
alle anti-status-quo lijkt op zwemmen.
Gedachten schuiven schelpen in een lijnenspel.

Vissen, wier en wateringewand bewegen fel:
ik kom verticaal, ik snijd de maan haar ritme.

Uit: Interval

Two collages of Marcel Vanslebrouck

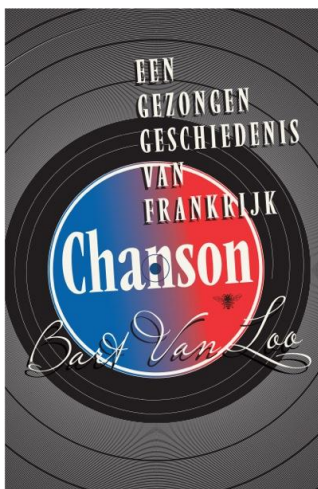
Chanson

door Chris Rachel Spatz

Een gezongen geschiedenis van Frankrijk

Auteur: Bart Van Loo.

Chanson dompelt je onder in parallelle werelden. Enerzijds hoort de rijpere lezer elk chanson, of althans de beginzinnen ervan, weerklinken in zijn hoofd telkens hij een titel herkent. Anderzijds wandelt ie vanuit zijn luie zetel doorheen de woelige, vaak grappige en smeugige geschiedenis van Frankrijk.

Wanneer het geheugen om meer vraagt, begeleiden twee cd's de lectuur van dit boek. Codes in chansons worden door Van Loo gekraakt en op magistrale wijze gelinkt aan feiten en anekdotes uit de Franse geschiedenis. Grappig is hoe de guitige France Gall die dekselse Karel de Grote in *Sacré Charlemagne* een veeg uit de pan geeft omwille van zijn krankzinnige idee om scholen te stichten. Goed voor twee miljoen verkochte exemplaren. Indringend is *Les loups sont entrés dans Paris* waarin Serge Reggiani de angst voor de oprukkende Duitsers vertaalt in een chanson. Charles Trenet bezingt dan weer zijn

heimwee naar het Frankrijk uit zijn kinderjaren in *Douce France*. In *Chanson* lees je hoe Franse gevangenen in Duitsland zich vastklampen aan Trenets poëzie.

De auteur gaat nog een stapje verder. Hij gaat je vooraf in Parijs. Hij gps't je waar hij staat: op de vader van alle bruggen, de Parijse Pont Neuf, waar de wieg van het chanson stond. Op de Rechteroever, zijn tenen op de brug, de hielen op de quai du Louvre en het gezicht naar de Seine en ziet daarbij de halve Franse geschiedenis aan zich ontrollen.

Hij trekt je mee in de verhalen, maakt er als kers op de taart ook een reisboek van. Je wandelt met *Chanson* in de hand door de tijd en door Parijs. Wie zal niet na het lezen van die zinnen ook zijn tenen op de brug en zijn hielen op de quai du Louvre willen zetten?

Geen saaie feiten, maar een flamboyante mengeling van vermakelijke historie, bekende en minder bekende chansons en dit alles gekruid met de persoonlijke visie van een francofiel in hart en nieren.

Wie hem al kent van zijn gebundelde Frankrijktrilogie *Eten! Lezen! Vrijen!* zal smullen van dit nieuwe boek. Wie weet zal de meest prikkelende van alle chansons met de vrijsccène tussen eerst Brigitte Bardot, later Jane Birkin en Serge Gainsbourg, misschien nog andere werelden voor jou openen.

Chanson, een gezongen geschiedenis van Frankrijk. Bart van Loo ISBN 978 90 8542 301 0

De eerste zin

door Bart Madou

*«Welke zachte warmte, daar ver
vanuit de diepte die zou achterlaten, wanneer? de zee,
steeg op in een wolk van duif?»*

Wat is er mooier dan een jaar te beginnen met een gedicht, nu ja een gedicht van 2639 regels, dat lees je zomaar niet na elkaar uit. Hoeft ook niet, mag ook niet. Van dit laatste ben ik wel niet zo zeker, je hebt immers gedichten en gedichten, en dit gedicht, waarvan u zojuist de eerste (vertaalde) zin gelezen hebt, vraagt net om je er uren en uren, ja dagen in te wentelen, het gaat dan ook om een stuk epiek van de bovenste plank, de Ilias en de Aeneas waardig.

Welke zachte warmte.... Zo hoort het. Warmte moet niet warm zijn (dat is het zo al), maar is best zacht: *qué dulce calor*. Maar je voelt toch ook, daar zindert iets, dat is een begin van iets groots, van iets dat ons te wachten staat want 'vanuit de diepte die zou achterlaten' en dan even plots onderbreekt de dichter zichzelf, alsof hij al te ver is gegaan: 'wanneer?' Het antwoord volgt al dadelijk en tovert daarmee een hele wereld, je hoort als het ware al het einde van het gedicht, meer dan 2500 regels samengevat in één zin, wat een parabool!

*«Qué dulce calor, allà
de la hondonada que dejara, cuándo? el mar
subió en una nube de paloma?»*

Una nube de paloma, een wolk van een duif! In al mijn overmoed durf ik haast te zeggen: met zo'n metafoor aan het begin van een jaar kan je jaar niet meer stuk. Zowel die metafoor als de eerste zin zindert, ik zei het al, van een barstensvolle verwachting en die verwachting wordt ingelost, maar niet zonder intellectuele moeite: je moet er met je gedachten bij zijn, je moet de regels langzaam lezen, ze als het ware kauwen, en ja van tijd tot tijd herkauwen, je even van de tekst losmaken, je ogen sluiten, je geest openen, de woorden, de beelden laten binnensijpelen en vooral de voetnoten raadplegen en nadien de uitgebreide 'leeskaart' doornemen.

Een lang en lastig traject dat de lezer niet ongedeed zal afleggen, waarschuwt de vertaler, Bart Vonck, jawel, en je hoeft geen hispanoloog te zijn om al vlug te merken: de vertaling was aartsmoelijk maar is gewoonweg meesterlijk.

Dit gedicht is als een sliertje water dat groeit, nauwelijks merkbaar, beek wordt, stroom en tenslotte de zee in beukt en zee wordt.

Want waarover gaat het? Wel juist over een stroom, een Argentijnse rivier, de Gualeguay (spreek uit: waliwaai, gok ik maar) en de schepper van dat gedicht eveneens Argentijn, zijn naam Juan Laurentino Ortiz. Een vrij onbekende, want provinciale dichter, geen Borges, maar Borges zeker waardig. Een mysticus, een opschorter, een taalverstoorder, kortom zelf een rivier die onzeker en tastend zijn weg zoekt in de uitgestrekte landstreek Entre Rios tussen twee andere rivieren, de Paraná in het westen, en de Uruguay in het Oosten.

Ik heb dit epos gelezen. Moeizaam, toegegeven. De taal is op zijn zachtst gezegd heel vreemd en bevreemdend: de vele vreemde onvertaalbare woorden, namen van bloemen, bomen, beken, het overmatig gebruik van de subjunctief, het constant tussen quotes plaatsen van allerlei woorden en zinsneden, de meterslange zinnen waarbij het onderwerp vaak zoek is tegen dat je het werkwoord aantreft, de talrijke meestal vage symbolische verwijzingen (maar hier helpt een uitgebreid notenapparaat de lezer heel erg) en de soms verrassende neologismen, waarvan er mij één dierbaar is bijgebleven, eigenlijk een dubbel neologisme: metafyseringen (metafisqueos), want het werkwoord waarvan het substantief afgeleid is, metafyseren (metafisquear) bestaat evenmin, noch in het Nederlands, noch in het Spaans, vandaar dubbel neologisme en bovendien een basisbegrip: het is de stroom zelf die spreekt in het gedicht en zijn verhaal doet maar zich heel vaak ook overgeeft aan lange, uitdijende metafyseringen, reflecties, beschouwingen. Zo over de zinloosheid van een (zoveelste) slachtpartij aan zijn oevers tijdens de Argentijnse burgeroorlog: waarom

dat geweld, die haat, dat doden? In het gedicht (het is dus de stroom die spreekt, die 'metafyseert'):

*Bij wie,
- hij had het uitgezocht, al, niet? -
bij wie zich beklagen
over het "niet gemanifesteerde" dat in het zout, dat daar,
van de "scheiding" "zou vallen",
en met die van de tranen
van de oevers zou doorgaan?
Maar was hij, amper, toch maar een adertje van het toeval
in het net van het meervoudige?
En zou die "één"
wellicht kunnen luisteren
wellicht, achter een "Eros" van slachtpartij?*

... tras un "Eros" de carniceria?

En dan het einde, want behalve de eerste zin, wil ik jullie zeker niet de laatste regel onthouden, vooral omwille van het laatste woord: lot.

de lo que se nombraba el "destino"..., van wat "het lot" werd genoemd...

De laatste zin? Wel eigenlijk niet, want het gedicht 'vervolgt' met nog een woord, tussen haakjes geplaatst: (*continúa*), (*vervolgt*). Maar het is aan de lezer om een vervolg aan dit epos te breien, bijvoorbeeld door iets over de eerste zin te zeggen.

Juan Laurentino Ortiz, De Guleguay - El Guleguay, vert. Bart Vonck, Uitgeverij P, Leuven, 191 p.

Verwilderd

Kleine inleiding door Bart Madou

Wie herinnert zich nog die sympathieke baard met zijn eeuwige pet op, de priester-dichter-minister Ernesto Cardenal? En zijn strijdvaardige, geëngageerde psalmvertalingen? (*Hoor mijn woorden, hoor mijn klacht, hoor mijn protest, want Gij zijt geen God van dictators, Gij steunt niet hun politiek, hun propaganda raakt U niet. Gij spant niet samen met gangsters...*)

En wie herinnert zich nog zijn strijdmakker met het zwarte snorretje, de nog jonge Daniël Ortega, leider van het FSLN, later president van Nicaragua? Dat waren nog eens tijden! Heel Latijns-Amerika stond in brand, het waren de dagen van de doodseskaders in El Salvador en de moord op aartsbisschop Romero, van de dictatuur van Rios Mont in Guatemala en ja, ook de dagen van de Contra's en de Sandinisten die er in slaagden de corrupte familie Somoza te verdrijven, maar wel een land in puin en chaos erfden (Het Meer van Managua was dood als gevolg van de toxische stoffen die erin geloosd waren). Mede dankzij de tolerante houding van Jimmy Carter geraakte het volk van Nicaragua er stilaan bovenop, maar met zijn opvolger Reagan zou dat vlug veranderen. Enfin, in de brandhaarden van de dagen van 1989 moeten we het relaas van Staf de Wilde situeren. Nogal wat nostalgie dus.

Een reisverhaal uit Nicaragua

door Staf de Wilde

In 1989, tijdens de laatste zomer van de Sandinisten, verbleef Mottebol met een werkbrigade in Nicaragua, een saluut aan de revolutie. Zijn enige heldendaad bestond in het schrijven van een reisverhaal. Zes jaar later typt hij het over en ergert zich aan de gemiste kansen. Hij kan het samen met een kwintet gedichten plaatsen in een tijdschrift en niet lang daarna gaat het tijdschrift op de fles.

De laatste zomer van Sandino

- otra vez, tal vez -

Na JOSE MARTI-HAVANA is de Aeropuerto Augusto Caesar Sandino van een andere generatie, van de jeugd.

Wellicht is hij opgefrist voor de tiende verjaardag: de spandoeken in rood-zwart hangen uit een façade van bloemkorven en latwerk; het terras dat over de gehele breedte van het gebouw loopt, is versierd met een gaas van betonnen ruitjes wat de indruk versterkt dat men een reusachtig prieel binnenloopt.

Jeugd: de militairen zijn tieners, en ze glimlachen. Na de ijzigheid van Sjmeretjevo-Moskou is dit inderdaad de Managuaanse lente. En in die lentestemming worden we plots miljonair: 1 500 000 cordoba's krijgen we in ruil voor de verplicht in te wisselen 60 dol-

lar. De euforie is van korte duur: een pakje sigaretten kost C 20.000. De miljonairs worden even plots weer cijferaars.

Tellen, aftellen: daarmee zullen we ons de volgende uren bezighouden. Op het uurwerk kijken, elkaar aankijken en dan proberen de ogen dicht te doen.

De Jong-Sandinisten van León zijn niet op de afspraak. Hen bellen lukt niet. We zullen wachten.

Om half zeven valt de duisternis. Het onweert. Een zekering slaat door. De hal is een zwart gat. Elke schuifelende voet is van een gauwdief, zo werd ons ingeprent.

De zaklampen gaan aan, vier boyscoutwaakvuren rondom een stapel rugzakken en sporttassen. Om elf uur gaat A.C. Sandino dicht. We steken de Carretera del Norte over naar hotel Las Mercedes. Daar kost een kamer 48 dollar (400 000 C voor nacionales). De manager staat toe dat we op de parkeerplaats van zijn vrachtwagens overnachten – hij heeft ook een transportbedrijf. Wanneer een wolkbreuk neerstort, mogen we zelfs in de lege laadruimte kruipen. Onze eerste nacht in Nicaragua.

's Anderendaags om vijf uur vertrekken twee voorposten al liftend naar León. In de loop van die zaterdag woekert de vermoeidheid, de verveling, de besluiteloosheid. Telefoons worden niet opgenomen, de weinige contactadressen die onze reisleiders op zak hebben, geven niet thuis.

Intussen laat ik me inpakken door een Misquito die pas uit de gevangenis komt. Raymond Rivera is bestolen in een stadsbus, zelf achter de tralies gedraaid omdat hij zich niet kon legitimeren en in de cel door racistische lotgenoten in elkaar geslagen.

Hij toont zijn littekens en vraagt 20 dollar voor een vliegticket naar Bluefields waar ik altijd welkom ben. Ik geef ten slotte 20 000 C. Een week later zal ik hierover het hoofd schudden.

Een Zwitserse die vier maanden door de regio heeft gezworven en hier op een werkbrigade voor Esteli zit te wachten, vraagt: waarom neem je geen taxi, er zijn goedkope hotelletjes zat.

De groep heeft bezwaren. De zwaarte van dat woord is mij nog nooit zo fysiek duidelijk geweest.

Uiteindelijk sluit ik een deal met een vervoerder: die zal ons naar een hotelletje van 2 dollar per man brengen. Hij vraagt wel 5 dollar per persoon voor de rit. De Zwitserse noemt hem een oplichter, zij vindt een taxi – een ruime Amerikaan waar we zeker met acht man in kunnen – voor 5 dollar. Besluiteloosheid, de groep zit te suffen en zoekt redenen om er niet op in te gaan. Het is acht uur.

En dan zijn ze er opeens. De pick-up uit León. Mario, een kleine dikkerd, en een wat knorrige chauffeur. De kooi bestaat uit twee

tralieramen waartussen een nylontouw is gespannen, de vloer heeft evenveel reten als planken. Waar er minst gaten zijn, komt de bagage. We kijken wel uit waar we onze voeten neerzetten. Mijn oog valt op de rechterachterband. Op de loop glanst het staaldraadweefsel.

De rit naar León brengt verzoening. Alles heeft zin, flitst het door mijn hoofd. Bengels van tien of twaalf wippen aan boord, bungelen aan het touw en duikelen enkele kilometers verder weer de straat op. Saturday Night Fever: waar licht brandt (ieder dorpje waar we door razen – razen: hij rijdt voor gek met die band) klinkt salsa. De vrachtwagen bestijgt de Heuvel der Doden. Een hoge donkere golf slaat om in het landschap. De herinnering aan de executies maakt ons gevoelloos voor het ongemak. We zijn in een land dat heeft geleden.

In León zullen we slapen bij de Canadees, een irrigatiespecialist belast met een project in Poneloya. We rollen onze matjes uit op de cementvloer. Stefaan had daar niet op gerekend, die heeft alleen z'n hangmat mee. Ik sta mijn tweede matje af. Mijn tweede slapeloze, rugbrekende nacht. Er zijn gewoonten die je niét aanleert.

Op 23 juli wordt in León de moord op vier studentenleiders herdacht, dertig jaar geleden. Het gerucht loopt dat Daniel komt. Om half vier houdt hij een toespraak bij de kathedraal.

Dan wordt het Segio Ramirez. Wie het uiteindelijk is, we blijven niet luisteren. Er is zoveel te zien: de fanfares voorafgegaan door feeën (hoe doen ze het, die metamorfose van krotbewoonster tot schoonheidskoningin?), de menigte, de erewacht van militairen in parade-uniform. Mannen, meisjes lopen tussen de rangen door, omhelzen elkaar, slaan een praatje. Hier en daar verbreekt een soldaat het gelid en draait met een stralende vrouw een rondje salsa.

Een vader is met drie peuters in een nis gekropen, twee, drie meter hoog in de voorgevel van de kathedraal. De twee leeuwen op het bordes zijn bedolven onder de toeschouwers. Kinderen, ze zitten in de kruin van de acacia's rond de plaza, hun ogen flitsen als ik scherp stel.

Het is heet, we leren aqua heleda drinken, slurpen uit diepvrieszakjes. Een jongetje in vlekkerige shorts zonder knoop of rits slaapt bovenop zijn stapel kranten. La Prensa of La Barricada, zijn dromen storen ze niet.

Klaus en Indiana Jones, de voormannen van onze brigade, zijn het onder elkaar eens geworden: hiervoor zijn ze niet gekomen. Niet om oorlogsweduwen op te vrijen zoals Carlo doet, niet om artistie-

ke plaatjes te schieten zoals Koen bezig is, niet om rum en Pepsi te consumeren, waar we allemaal aan toe zijn.

Op de finca – waar de brigade van onze VZW Graffiti vorig jaar varkensstallen heeft gebouwd – is onvoldoende werk. En het riviertje staat droog: hoe moeten we ons wassen?

Misschien kunnen we bij de Canadees helpen in Poneloya. Daar is het heerlijk zwemmen in de Pacifico.

Het wordt de finca. Die droogstand was fel overdreven, het water-valletje klatert dat het een lust is. Erger, ergernis: ons project is al bezet. Door een brigade van Amada nog wel, de bloedvijand.

Klaus, die in vaste loondienst is bij de KP, wil direct naar Poneloya. De Jong-Sandinisten beloven, beloven. Ze wijzen naar het veld. De boer heeft werk genoeg voor ons, in afwachting dat die andere Belgen vertrekken. Die andere Belgen, hoe anders zijn die dan: Mario en Tomas staren Klaus niet begrijpend aan. Die kent te weinig Spaans om zijn wrevel uit te leggen. De vetes van Klein Links, iedereen is hier toch om samen te werken met het front: 'sequimos de frente con el frente'.

Klaus grijnslacht.

In de namiddag, terwijl we nutteloos rondlummelen, stapt een Amadees op ons toe. Hij draagt een schoudertas en colporteert hun ledenblad 'Solidair': zelfs Peter, de zachtzinnigste onder ons, kan zijn lach niet inhouden. We horen dat er in de hoofdstad een boekenbeurs is geweest waarop die van Amada al hun boekjes en brochures te koop aanboden. Inderdaad: zoals Rode Missionarissen.

Klaus trekt 's anderendaags naar Managua met Liliane. Die heeft al heimwee, etterende blaren en een tomeloos heimwee. Ze wil vervroegd terug, maar haar ticket staat op de verkeerde naam. Naar Aeroflot dus. Een week later kennen ze ons daar, wanneer we er de vijfde keer binnenstappen.

Onze eerste werkdag op de finca duurt iets meer dan een uur. Rond zes uur zijn we paraat om toe te zien hoe Victorino de machetes aanzet. Hij zit onder de reusachtige mangoboom en probeert telkens het hakmes in de bovengrondse wortel uit. Het is zeven uur wanneer we op het veld staan. Met de veldfles. Die zal nodig zijn, het zweet lekt.

Nicola en Victorino tonen hoe je met een machete onkruid weghakt van tussen maïsscheuten. We staan erbij met twee linkerhanden, durven niet te beginnen, iedereen bevindt zich te dicht bij iedereen. Hier zullen achillespezen sneuvelen.

Misschien heeft er toch één zijn rij afgewerkt. De anderen stoppen wanneer de blaren komen. We hebben wel lederen bouwvakkerhandschoenen mee, maar daarmee krijg je geen greep op dat tuig.

Een lomp gewicht, zo'n machete uit China. Hoewel, de boeren zwaaien ermee alsof ze prof Tennissers zijn op Wimbledon.

Uiteindelijk besluiten Peter en ik het onkruid met de hand uit te trekken. De mond van de boeren valt open, ze tikken elkaar tegen de schouder. Het is tien voor half negen. Ik kap ermee.

De volgende dagen zitten we onder het watervalletje, schommelen in de hangmatten – onder de golfplaten met hun broeikastemperatuur -, proberen – met een taalgidsje – een gesprek over gewassen en dieren met Nicola, de voorman van de finca. Hij heeft negroïde lippen en neemt zijn tijd, herhaalt tot je snapt waarover hij het heeft.

Het kon leuk zijn om met jou de bergen in te wandelen, knutsel ik bij elkaar. Nicola straalt.

Ze zijn trots op de vruchten van hun land. Later zullen Peter, Stefaan en ik een stokmagere, oude boer ontmoeten die weggelucht is uit de bergen in het noorden. Hij heeft twee zonen verloren in de guerrilla. Hij wijst de fruitbomen aan en zegt wat met de vruchten kan worden klaargemaakt. Yucca, tamarinde, zure en zoete sinaasappelen, papaja's, kokos, mango's en op het veld pompoenen en mais. En koeien: 2 miljoen kost zo'n beest, zucht hij. Een paard – allemaal graatmagere scharminkels – is veel minder waard. De jongetjes rijden ermee. Gaucho's van tien: ze haken zich vast aan het fraai bewerkte zadelblad alsof ze op een paard geboren zijn. En overal waar je gaat, tussen de velden langs het riviertje, kom je ze tegen: zwangere meisjes. Poppenvrouwtjes: Linda, het kleinste, is veertien; haar dochtertje naast haar is al vijf.

Vrijdagavond vieren die van Amada hun afscheid. Eerst de kinderen: met dertig, veertig zijn ze present. Voor de spelletjes: spelletjes, daar zijn ze sterk in, die van Amada, spotten de KP'ers. Amada: in feite zijn er slechts een zevental Vlamingen bij. De rest zijn Chileense vluchtelingen, uit Zweden, één gezellige dikkerd uit Brussel en vijf Canarische meisjes, prachtige jonge vrouwen die hun handen heffen wanneer ze dansen alsof ze de omstanders willen bezweren.

De Chileen uit Brussel, Hugolino, heeft zich verkleed als clown. Hij wordt het knalnummer van de vooravond. Afgeschminkt, een verlegen drinker-danser van Jordaens die plotseling stilvalt: baila, Hugolino, koddige kobold. Verliefd op Lydia, de blonde Oudenaardse die voor tolk Spaans studeert. Haar naam is een lied als hij die uitspreekt, uitzingt.

De piñata, je moet het zien om het te geloven. Het gejoel in de kring en de geblinddoekte met de knuppel: die wipt de hoogte in en mept zo hard naar het op en neer dansende, met lekkers ge-

vulde knuffelbeest dat de lange stok uit zijn of haar handen dreigt te glippen.

Een Antwerpse Amadees – later, na elven, zal-ie met zo'n slapende peuter op zijn arm naar de dans staan kijken – loopt veiligheidshalve terzijde, de kinderen in de kring kennen geen gevaar.

De fuif later op de avond: Juan Ramón met de furieuze ogen – hij is de guardia van de twee coöperatieven. Hij dwaalt dag en nacht rond met zijn kalashnikov. Af en toe lost hij een schot. Niemand weet waarom. De extra seco, misschien – gunt de gastvrouwen uit het buitenland geen seconde respijt. Zijn dansen is zoals zijn grijns, vervaarlijk, hortend, stotend. Een prachtig roofdier is hij, deze macho. Deze lieve, verlegen jongen, leer ik 's anderendaags kennen wanneer de varkensstal-dansvloer er desolaat bij ligt en we onder andere over Vicky, de beheksende Canarische schoonheid, babbelen.

Dan komt voor drie van ons het einde van de brigade. Klaus loopt rond met een onweersgezicht. De Jong-Sandinisten hebben alweer beloofd, beloofd en weer zijn ze er niet. Ze krijgen nog één kans, anders stappen we naar de burgemeester van León en gaan we op zijn irrigatieproject in Poneloya werken.

Poneloya: het is het toverwoord voor deze groep. Het gevecht met de oceaan, golven die je op het strand gooien, het gevaar van de onderstroom als je gaat baden, het restaurantje bij de vissersbaai. De pick-up zal ons voeren, deze zaterdagmiddag. Eerst gaan we naar een hanengevecht kijken in León. Dat heeft Indiana Jones beslist, een bink die in de DDR studeert met een beurs van de partij.

- Je kunt dat in de Vlaamse Ardennen ook zien, werp ik op. 's Nachts nog wel en illegaal, is dat niet avontuurlijk?

De brigade zit sakkerend onder de mangoboom. Pepijn, de jongste, een nakomertje van een West-Vlaamse folkzanger, heeft de blote wortel bijna doorgehakt met de machete die daar is blijven rondslingeren. We sluiten een weddenschap af wat het excuus nu weer zal zijn. Twee uur na de afspraak komt de pick-up langs het maïsveld gestoven. Er moest dringend iets aan hersteld, wat valt niet te begrijpen: nogmaals de dop van het oliecarter verloren?

- de Juventud Sandinista belooft en belooft, maakt afspraken...

Zijn ze dan echt zo onbetrouwbaar?

Voor een deel, voor hen is dit allemaal al déjà-vu. Maar ze hebben alleen die Mercedesoplegger – een gift van een comité uit Argentinië, pas een jaar oud en hij ziet er tien uit en onderdelen zijn hier niet te verkrijgen. En die van Amada hebben zoals elke dag een gevuld middagprogramma uitgestippeld en vermits jullie, àndere Belgen, niet mee willen...

In het visrestaurantje barst zondagmiddag de bom. Na alweer een slapeloze nacht in een jeugdcentrum waar uit de matrassen een stofwolk opstijgt als je erop gaat liggen. Het was ooit een villa van dictator Somoza geweest maar het diepe zwembad was leeg, alleen uit een douche aan de rand kwam een dun straaltje water waar Klaus en zijn bronzen mokkel naakt onder gingen staan. Een hangbuikzwijn – de geest van Somoza? - kwam het terrein opgelopen, knorrend van tevredenheid want het gras was bezaaid met rottende vruchten.

Ons ongenoegen: er zijn de ontstoken blaren en de pijnlijke ruggen en die oceaan van heimwee van Liliane. Peter ziet het niet meer zitten, ik wil een punt zetten achter een reeks van nachten zonder slaap: vannacht zijn de solidaristen van een ex-Somozabar teruggekeerd met gejengel en gekletter van flessen en ze staken het kale peertje aan en lieten het branden. Ik betoog dat Nicaragua onze arbeid niet nodig heeft. Hier is geld te kort: middelen, bouwmaterialen en wisselstukken, dat missen ze hier. Aan werkkrachten is allesbehalve gebrek. Integendeel, op de finca hangen ze de hele dag rond te niksnutten. Grinniken als die internacionalistas met hun overvolle kruiwagen voorbij sjokken. Op de voorbereidende vergaderingen in Gent en op de Kemmelberg is gesteld dat we geen bedelaars mogen kweken: 'hang de sinterklaas niet uit'; maar leeghangers kweken is me dunkt nog erger.

Indiana Jones heeft het over solidariteit – of is het solorariteit?. Zijn volgend plan is een nachtelijke voettocht. Ter herdenking van een heroïsche mars. Een 'bezemwagen' rijdt mee, want de plechtigheid wordt rijkelijk overgoten met Ron Plata – daar krijg je spijgende koppijn van.

Getwinkel in zijn Camel Trophy-oogjes.

Peter heeft een andere opvatting van solidariteit. Van de 50 000 BEF die de brigade aan materialen, werktuigen, schoolgerief en geneesmiddelen heeft ingezameld, kwam ruim de helft van hem. Hij heeft dokterskabinetten afgelopen, apothekers; hij is van huis tot huis steunkaarten gaan venten. Is meer dan eens met zijn neus op een dichtslaande deur gebotst.

Hij is een simpele letterzetter. Hij stottert soms, in het dialect. Klaus klakt met zijn tong en Indiana Jones kijkt meewarig. De rum klokt in zijn keel.

Wij hangen de sinterklaas uit. Met ons drieën al liftend teruggekeerd naar de finca. We sorteren onze spullen. Al wat we niet echt nodig hebben laten we achter.

Dat wil zeggen: we gaan de boer op met pakjes. Tegen de principes van een werkbrigade in. Mijn 'pantalón elegante' is de vorige nacht al van de waslijn 'verdwenen', maar bemodderde slipjes kan

ik nog kwijt, en rubberlaarzen en Le Coq Sportif-gympjes. Een parmantig haantje zal hier rondlopen.

Aan de overkant van het riviertje staat onder een afdak een jonge moeder haar boreling te zogen, ik overhandig haar een hoopje handdoeken; ze stopt verlegen lachend haar ronde borst weg. Aan de bewoonster van een hutje bedekt met palmbladeren laat ik mijn rubberen matje, ze bekijkt het alsof ze eerst niet door heeft waarvoor het kan dienen. Mijn door een stortregen beschadigd tentje laat ik over aan onze boer; hij staat met de spankoorden in zijn handen wat dwazig te glimlachen en als beloning voert hij ons op zijn tractor naar de hoofdweg. Ik ben opgelucht dat ik de helft van mijn draaglast kwijt ben.

In Managua zitten we een week klem. Dank zij het organisatie-talent van de VZW Graffiti die het vertikte om onze tickets na te kijken. Er zijn twee broers meegekomen, eveneens DDR-studenten, en Aeroflot heeft van de rest ook maar broederparen gemaakt. De telex die de vergissing moet toegeven, laat op zich wachten.

Immobilisme. We zijn ingeburgerd in dit land waar transport een van de hoofdproblemen is. Waar 90% van het wagenpark bijeengeraapt lijkt op een Europees autokerkhof. In de stadsbussen van Managua is het motto: vol kan nog altijd voller. Aan elke halte hangen weer een paar mensen aan de deurstangen en honderd meter verder hebben die zich naar binnen gewurmd. Dan begint het gefruitsel in broekzakken. De lijnen 118 en 119 zijn voor grin-go's te mijden.

Het transport tussen de steden is een ervaring. Voor de bus naar Masaya – spotgoedkoop voor ons: een rit van 30 km kost amper 5 BEF – op gang raakt, wordt hij bezet door verkopertjes en verkoopstertjes. Een hele markt. Een blinde zanger heft een fadoachtig geweeklaag aan – een hand tegen zijn oorschelp à la Bécaud – en klautert dan met uitgestoken hand over sporttassen en plunjezakken. Boven de voorruit hangt een plaatje 'no standees permitted' en de conducteur zweet zich te pletter tussen al die staande of hangende lijven. Daarboven is ook een kruisbeeld te zien, naast twee zelfklevende rode rozen: de actie 'Doorbraak' als het ware.

Al is vervoer een economisch probleem, voor de mensen is het een vrolijk avontuur. De lijnbus naar Matagalpa houdt onderweg tweemaal stil bij een drenkplaats voor vee. De conducteur en enkele bereidwillige reizigers lopen de helling af met een grote plastic emmer. De koeling van de logge Toyota lekt. De emmer wordt opgestoken, overgegeven en waggelend de steile berm opgetild: lachende gezichten, aanmoedigingen als voor een sportwedstrijd.

Beneden wordt een koe het water in getrokken. Ze zet zich schrap, dan duikt ze de plas in. Wie de duik waagt, die vindt het nog prettig ook.

Gladys, onze hospita die VVV speelt voor haar hospedajegasten, vertelt dat de processie van Santo Domingo uitgaat. De patroonheilige van Managua. Een carnaval is het eigenlijk, zegt ze, met een kilometerslange optocht, een corrida met feestelijk opgetuigde paarden. Er worden gauchosombrero's verkocht met prachtige paars-en-fuchsia patronen erin gevlochten.

We missen het grootste deel van de stoet. Managua is veel uitgestrekter dan we hadden vermoed. Op het talud langs de Avenida Radial Santo Domingo verdrummen zich duizenden kijklustigen. Het praalwagentje met het beeldje van de heilige wordt voortgetrokken door een horde van tientallen dronken, lallende, tierende, vallende gelovigen. Je vreest voor een Heizeldrama, maar dolend door hun rumnevelen blijven ze lief voor elkaar. Bestaat agressie wel in dit belegerde land? Zelfs de honden kibbelen nooit.

Een verrimpeld, stokoud vrouwtje heeft zich vermomd als conquistador: ze strompelt voort in een ovalen hoepel versierd met strikjes, afgescheurde voddenslappen in de felste kleuren. Een helm van karton en kippenveren. Ook zij heeft de gelukzaligheid gevonden van de Ron Plata, de enige die zij kan betalen.

Bij de kathedraal, het eindpunt van de processie, wordt het 30 cm-hoge beeldje de lucht in gegoid en weer opgevangen door een trampoline van gretige handen. De massa juicht, applaudisseert alsof het om Don Diego Maradonna gaat.

Bij het kerkgebouw staan kermismolens en een reuzenrad. Afdankertjes uit Gorkipark, maar ze draaien nog.

We kopen repen watermeloen, een Pepsi krijg je toch niet half uit of je wordt omzwermd door bedelaartjes.

De volgende woensdag rond zeven uur 's avonds keer ik alleen terug, ga de kerk binnen. Ga een magisch boek van Marquez binnen, of een knotsgekke film van Fellini.

Tussen de kerkbanken door lopen de verkoopstertjes met een schaal, een mand op het hoofd. Krijzen in hun afgrijselijk gemekker 'tortilla' en de naam van zoetigheden. Jongetjes van twaalf verkopen fluorescerende ballons. Aan het kerkportaal worden lansen met vuurwerk aangeboden: een wordt afgeschoten vanonder het oksaal en ploft tegen het houten dak.

'Gij hebt van het Huis mijns Vaders een hol van woekeraars gemaakt', het bijbelvers klit aan mijn Bisschoppelijke-Normaalschoolgeheugen. Maar dit is geen woekertent, dit is een danstent, een volksfeest is hier aan de gang. In de middenbeuk

ronkt een bonga en kalebassen schuifelen, ritselen op rumba en salsa.

Iemand heeft zich overgoten met teer of met een stroop die daar zeer sterk op lijkt. Hij is een glimmende Pietje Pek dat al dansend een drietand boven zijn hoofd opsteekt. Dan valt een gat in de massa: drie duivels springen schokkend in de rondedans. Dit is niet Caribisch, dit doet aan Indianen denken, aan Comanches en Apachen. Er zijn nog twee 'orkesten' aan de slag. Steeds wilder botsen ze tegen elkaar op, steeds extatischer huppen de dansers. Een prachtige xylofoon doet boven die kakofonie uit Neruda's vogels opvliegen: 'como gotas de sangre y plumas'.

En overall, aan de kant, midden het gewoel: moeders met baby's. Een naakte baby ligt op een kerkbank te slapen; één poppenkind wordt een kanten steekje opgezet bovenop het altaar, het ruggetje tegen het vergulde tabernakel. Een flitslicht spat open op het ontblote Heilig Hart. De patroonheilige kijkt van de linkerkant toe in een witte tabbaard en bruine kapmantel. Hij staat onder een baldakijn, onder de gedrapeerde nationale vlag. En daarover, als een krans, het lint in rood en zwart.

De laatste week bezoek ik – bevrijd van mijn moedeloze companen – Matagalpa en Bluefields. In Matagalpa laat ik me scheren door een barbier die gehoord heeft dat 'Belgica un pais lindo' is en die godbetert doordramt over het weer. Hier moet je komen in december, januari, beveelt hij aan. Dan regent het nooit. Ik knipper de zweetdruppels uit mijn ogen. Matagalpa, waar de Wereldwinkelhoning vandaan komt, draagt een hoge kraag van smaragd. Bij de kathedraal boven het uiteinde van een lange inzinkende straat heerst het portret van Carlos Fonseca, de denker van het Frente. Het is in polyester, een lichtbak eigenlijk met uitstulpingen tegen een nachtblauwe fond: de handen, het gezicht wit, zachtgrijs, oker. Het portret drukt rust uit, vastberadenheid. Het vierkante brilletje, de over elkaar geslagen armen: op deze man valt te bouwen.

En in het parkje bij de iglesia Don José duikel ik dertig jaar terug in de tijd: twee jochies spelen met een tol. De magerste, op blote voeten, gooit een prachtige, kobaltblauwe tol waarmee hij het kleurloze onding van zijn makker weg kan schieten. Dan schept hij met z'n vlakke hand het blauwe wonder op en laat het uithollen in zijn palm. Timpetompeterelink, heeft hij dat van een missionaris die dweept met Gezelle?

In een restaurant op hoge slanke pijlers neem ik de duurste schotel voor nog geen 5 dollar. Ik zit er alleen en waag me zelfs aan een fles wijn. Wanneer ik weer de straat op loop, kruis ik een glanzend mirakel: een schoonheid van achttien, ze kijkt me in de ogen

en glimlacht alsof ze blij is mij te ontmoeten. Ik stamel een groet en staar haar na: een uurtje vroeger had ik haar meegevraagd desnoods in een gebrabbel van Spaans en Engels door elkaar. Ik heb La Prensa onder de arm: wie dacht ze voor zich te hebben? Ik struikel een barretje binnen en doe alsof ik de kritische artikelen lezen kan.

De trip naar Bluefields – iets meer dan 300 km: zes uren bus, zeven uren boot (die boot was tot vorig jaar een favoriete schiet-schijf van de contra's) – maak ik in het gezelschap van een dichter uit Kent. Die heeft heel zijn hebben en houden verkocht om hier zijn eerste roman 'op te doen'. Hij zeult een klagerig vrouwtje mee en vier assertieve Amerikanen die allemaal schrijven. Iedereen brengt verslag uit. Wie is nog thuis gebleven om die bibliotheek te lezen?

Om de reis in te korten hebben we een jeep gehuurd, die vlamt zo wild over de zandwegen dat ik moet kotsen. Eileen, een New Yorkse van Ierse afkomst komt me opbeuren, ik ben op slag smoorverliefd: ze heeft de sproetjes van moeder.

Paula, de oudste, een professor sociologie, komt de eerste avond al met 'a fascinating story'. Ze is al slenterend op een bouwproject gestoten. Een 400-tal Cubanen zetten even buiten het verloederde, door de tornado Joan geteisterde Bluefields 2 000 woningen neer. Het zijn stachanovisten, die Cubanen: ze werken in die sauna 14 uren per dag. Bluefields kunnen ze niet binnen. De Misquito-bevolking lust hen rauw. Ze zijn hier voor de contra's. Vroeger, onder Somoza, werden ze tenminste met rust gelaten. De Sandinisten beloven de hemel op aarde, maar de Amerikaanse big spenders blijven weg en voor de haven liggen mijnen. Dat is de overtuiging aan de kant van de Atlántico – bij twee derde, zegt Paula -: de Sandinisten zijn een hindernis tussen de States en Nicaragua. De inwoners hebben heimwee naar de tijd van plezierjachten, speelholen en bordelen.

Op mijn zwerftocht door het broeierige, stofferige stadje merk ik niets dat zou wijzen op meer bedrijvigheid tien jaar geleden. Het beeld van een Far West-spookdorp doemt op, bevolkt met mulatten en prachtige kroezelkoppen, lenige antracietzwarte lijven die sloom de hellende straten aflopen of die zitten en praten en zitten en praten.

En ook hier zwangere vrouwen die in het steegje naar het water toe overrijpe vruchten verkopen en in slow motion met bananenbladeren naar de vliegen meppen. Ik zie een stootkar die hompen vlees aanvoert: onbedekt en zonder ijs, omzwermd door uitzinnig gonzende insecten.

's Avonds in hotel Ceuta, smoezelig zoals heel Bluefields, zwoel, verkommerd Bluefields: de lounge zit afgeladen vol. Er speelt een Amerikaanse rampenfilm op de tv. Het publiek bestaat uit louter mannen, gestoord kijkende mannen.

Het hotel heeft alleen een waterput en stapelbedden., kost ook maar anderhalve dollar per gast. Mijn gezelschap wil de volgende morgen zo vlug mogelijk daar weg. Ik ben de enige die een emmertje water gaat halen. Om over je kop te kieperen met een segmentje kalebas. Het 'douchehok' riekt naar cement en urine. Door de dunne betonplaat jankt een Bart Kaëlstem over een misgelopen liefde: 'otra vez, tal vez'.

Volgende keer beter, als die volgende keer ooit komt.

Met Eileen zit ik in een kroegje bij de haven, ik vertaal de Hollandermoppen van mijn leerlingen. Ze schatert en ik vergeet haar adres te vragen: de dag daarop is ze verdwenen, het binnenland in waar ze gaat meewerken aan een gezondheidsproject. Ik voel me nutteloos en blue: blue, blue in dit godverloren Bluesfields.

Ik zou me kunnen troosten met Paula: die is van mijn leeftijd en wil per se een kamer met me delen. En dan liggen we samen in een ruimer hotel: zij in een slaapkleed tot over de knieën, ik met een barstende erectie. Er is een wraakzucht in me en ik laat haar zoals ze is, dubbelzinnig in haar kuise wulpsheid.

Immobilisme. De terugvlucht maak ik samen met 120 Nicaraguanen die in de USSR en in de DDR gaan studeren. Voor vijf jaren zijn ze weg uit hun vaderland. Vandaar dat het uitwuierras op A.C. Sandino eruit zal zien als een dolle voetbaltribune. Wanneer we boven de kring vulkanen rondom Managua cirkelen, roept één van hen om muziek: 'Salvete Nicaragua', de nationale hymne. Het galmt in de Iljoesjin, uit één schetterende, tinkelende transistor, uit tientallen gespoorde kelen. Ik vraag Mateo naast me of hij niet bang is voor de verkiezingsuitslag begin volgend jaar.

De oppositie bestaat uit 21 partijtjes, grinnikt hij. Ze hebben geen leider en geen programma. Het volk van Nicaragua laat zich niet bedotten door La Prensa.

Ik denk aan Salman Rushdie en zijn bekommernis om de persvrijheid in 'De glimlach van de jaguar'. Op 11 augustus blokletterde La Prensa: 'De Russen hebben president Arias van Costa Rica beloofd dat ze de wapenleveringen aan Managua zullen stopzetten en dat ze een wisselregering in Nicaragua zouden steunen.'

Mij kwam het toen voor dat dit geen oppositetaal meer was, maar een subversief pamflet.

- Nosotros tenemos la esperanza y la confianza, beklemtoont Mateo in Havana.

Ik zie de gezichten weer van de twee maestra's uit de coöperatieschooltjes in San Pedro de León: ze kwamen elke morgen uit de stad – over hun wedde wensten ze niet te spreken – om les te geven onder een afdak van golfplaten met een vloer van aange-stampte aarde waaruit de zandvlooien sprongen. Wij konden er geen vijf minuten blijven stil staan.

En ik denk aan die twee militairen met wie we aan tafel zaten op de Plaza de España, die wel cijfers gaven: 1 200 000 C voor een afgestudeerde maestra. Ik lees het onbehagen in hun gezicht, de hartelijkheid die het verliest van het verwijt. Ik merk dat ze kijken naar de bult onder mijn T-shirt waar méér zit dan het dubbele van hun maandloon.

Ik zie hun collega's hangen tegen de omheining van de gebouwen die ze moeten bewaken. Ik zie de boeren – sommigen nog in guer-rillavest wiebelend in hun hangmat. Ik zie al die jonge lijven lan-terfantten, wachten tot ze wat om handen hebben.

Ik zie dat afwachten. De hoop dat er wat verandert, en over die gezichten de eerste schaduwvlekken van de wanhoop, van de ontmoediging. En soms, ja, schiet uit de bijna zwarte ogen een tomeloze haat als ze ons voorbij zien komen: gringo's met een fototoestel.

En wat ik Mateo, met mijn schamel Spaans, niet kan meedelen, mijn woede om dit goedkoop judobeeld: jouw land ligt in een schouderklem. Een superzwaargewicht heeft zich op een bantam gegooid, de kamp is bij voorbaat beslecht: de bantam zal afklop-pen of ontwricht worden. Tenzij een referee tussenbeide komt. Tenzij. Het en zij.

Taal is macht. Mateo, de pocherige ideoloog tijdens de vlucht tus-sen Managua en Havana, en gedurende heel de wachttijd daar tot het tornadootje overwoei – zeven uren lang -: de Engelstalige bor-den doen hem krimpen; in Dublin loopt hij als een schoothondje achter me aan. Die flitsende weelde overbluft hem. En de prijzen, hij knoopt er kop noch staart aan. Ik betaal hem een Iers biertje. Het bedrag slaat hem met verstomming. De ginger ale smaakt hem niet.

In Sjeremetjevo moet ik plots een andere kant op. Mateo staat al onder de schuine spiegel van de paspoortcontrole. Geen tijd voor afscheidnemen. Ik word weggestuurd naar de transithal. Naar de andere kant, daar hoor ik. Maar altijd op transit.

Weer ontbreekt ze. Met geen woord kan hij haar gestalte geven: het meisje in haar witte communicantenkleedje, korte pofmouwen en ruches van kant. Een hoertje van veertien.

Hij zat die nacht op een veranda onder blauwe en rode lampions en plots boog ze over zijn schouder en fluisterde zo klagelijk alsof ze al terugdeinsde voor een klap:

- comprame una cerveza...

En hij met zijn mond vol gegrilde vis:

- mas tarde...

Hij meende het, hij zou haar naast zich uitnodigen als ze maar even geduld had, maar hij zag alleen een droef gezichtje en hoorde het bijna onverstaanbare:

- oh, hombre...

Mas tarde, jaren later zou hij erover fantaseren hoe hij met haar in een cabane, een hok van betonplaten lag en zelfs in die zwoele dromen kwam hij er niet uit: wat moest hij met dit bijna diafane wezen van nauwelijks borstjes en lange magere armen die gewend leken aan slaag?

Hij noemde haar Estrella naar de sterren van die nacht, naar de flonkering op een knipmes dat in een flits voor zijn neus wordt gehouden terwijl zij als een bleke vlek bij het blikken deurtje wacht.

Kikkerbilen. Heeft u er al gegeten? Volgens sommigen zou het een heerlijke lekkernij zijn. Nou... ik moet het eerlijk bekennen: ik moet ze niet! Ik bedoel maar: kikkers zijn vieze, glibberige beesten. Bruin of groen. Niet echt appetijtelijk, toch? Er zijn dan wel kleurrijke varianten die misschien de smaakpapillen zouden kunnen prikkelen, maar die zijn dan weer giftig. En als ze al eetbaar zouden zijn, zou je naar de andere kant van de wereld moeten om ze te vinden.

Kikkers verblijven trouwens doorgaans in vieze, groezelige poelen. Of in rietvelden waarin menselijke uitwerpselen worden gezuiverd... Ik mag er niet aan denken wat je allemaal binnen krijgt als je zo'n onogelijk billetje verorbert!

Mijn moeder vindt nochtans dat ik het absoluut moet proberen. Het hoort bij ons, meent ze. Iedereen in onze familie en kennissenkring laat zich geregeld zo'n delicatessé welgevallen. Want je bent tenslotte, zo oordeelt ze, wat je eet. Daar ben ik het absoluut niet mee eens. Als het zo zit, lopen er immers nogal wat domme koeien rond op deze wereld! En hangt het nou echt af van de groep waartoe je behoort, wat je wel of niet moet eten? Onzin, als je 't mij vraagt!

Laatst had ze er een nog gekker argument voor gevonden. Iemand die baby's ter wereld brengt, is het aan zijn standing verplicht zich te onderscheiden en is bovendien belangrijk genoeg om het betere voedsel voorgeschoteld te krijgen, drukte ze me op het hart. Te dol om los te lopen toch?! Want geef nu toe: hoeveel baby's worden er dezer dagen nog ter wereld gebracht... door een ooievaar??

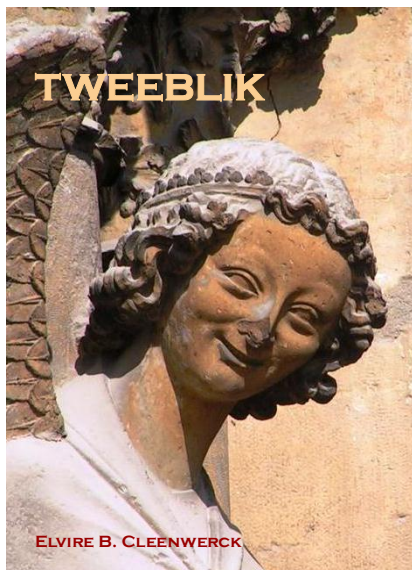
"Horen, zien en schrijven"

"Hoop is niet hetzelfde als optimisme evenmin de overtuiging dat iets goed zal aflopen. Wel de zekerheid dat iets zinvol is afgezien van de afloop, het resultaat."

Vaclav Havel, 1936-2011

Nieuwe Poëziebundel !

Bij Het Beleefde Genot verscheen in maart een nieuwe dichtbundel, 'Tweeblik' door Elvire B. Cleenwerck.

*Twee stoelen, twee pennen, papier.
Ieder zichzelf, ieder één woord, één zin.
Je kiest: schrijvende de zon zien ondergaan of je pen slijpen bij
het eerste morgenlicht.*

Twee dichters gaven elkaar een jaar lang beurtelings een thema, een beeld, een gedachte en schreven daarbij elk een gedicht. Het resultaat werd 'tweeblik'. 26 maal twee gedichten, met een eigen visie, een eigen aanvoelen, een eigen verwoorden van eenzelfde thema.

Een greep uit de verschillende thema's: tijd & gelegenheid, raam, het geraakt zijn, de regenboog over het land, gevonden evenwicht, afscheid & vergankelijkheid, tweeblik, zwarte rozen enzovoort.

Elvire B. Cleenwerck is een pseudoniem van Chantal Sap en Bart Madou.

De bundel kost € 14 voor niet-leden en € 11 voor leden van HBG.

Thema : Afscheid & vergankelijkheid

Nature Morte

gestrengheid
hangt over de dagen
een strak getrokken kleed
hardnekkiger
dan mist
in wintertijd.

verstilling in het afgeknotte bos,
enkel de stam nog over.

gekerfde namen wit in rood
verwarmde botten,
uitgeblazen.

Alzheimer

Golven larmoyant van kleuren
- stiekem blauw, rozig licht -
onafgewerkte brieven
zinnen in de branding.

Ze horen en ze geuren,
sintels van woorden,
en straks nog het adres.
Hoe was het weer?

Laten wij nog eenmaal,
laten wij samen dan
draden spinnen van zand,
wolken kleuren met schuim.

Thema : Zwarte rozen

Handvol bottels

rozen, ze dragen rood fluwelen mantels
met zachte plooiën in hun kragen,
vouwen om in te verdwijnen
schikken zij laag om laag hun gewaden,
schalkse passie innige overgave, zelfs op droeve dagen.

rozen in frisse witsatijnen jurken
berg van onbeschreven blaadjes
in een weelderige schoot verschanst,
doet de mei opbloeien.

of die rozen in oudroze onderjurken
porseleinen poppen breekbaar broos
leunen ze verwaarloosd over de rand.

rozen, de tijd kleurt inniger geuriger, mystieke
roos van mist, roos van spinrag, roos van kristal
glasscherpe transparante doorn, rood
kleurt alles nieuw tot bloedens.

Borderline

Ziehier mijn lijden, ziehier mijn pijn
Wie ben ik als ik ben?
En wie als ik mijzelf niet ben?

Daar ligt mijn leven in gewooneheid
genoegen ingeruild voor tollend ongenoegen
Het huis van euforie naast dat van dysforie
met bodemloze kamers, nauwe gangen.

Dus pendelen tussen mijzelf en ik
en ja, ik kwam en ging
ik plukte zwarte rozen, sloopte drempels
alsof die artefacten niet bestonden.

De stap was klein, de stap erover
een vlucht, een roekeloze onafwendbaarheid
de stap terug versperd: er stond een loden wand,
een spouwmuur zonder levenslucht.

Dan blijf ik maar gevangen in mijn hijgerige leegte
van naasten afgesneden in mijn houtje-touwtjeslijf
een buitenaardse bultenaar, een clown
met beide benen stevig op het losse water.

Ik kraw de dagen vol verlatingsangst,
stuiptrekkend in mijn of en of,
mijn andere zelf tracht ik te zijn
en als ik lieg, lieg ik mijn eigen leugens.

Wie ben ik, als ik nog ooit zal zijn?

Het punctum

door Jo Smet

Waardoor worden we getroffen in een gedicht? Wat raakt ons? Deze gebruikelijke manier van spreken als het over kunst gaat is klaarblijkelijk geënt op een metaforiek die naar snijden, pijnigen en oorlog verwijst. In één van zijn laatste geschriften gebruikt Roland Barthes (taalfilosoof 1915-1980) eveneens zo'n woord wanneer hij het in *'La chambre claire'* heeft over het treffende detail in een doordeweekse foto. Het *'punctum'* gaat over dat wat in een foto het toevallige, onbedoelde is, over het onvoorziene, over dat wat iemands aandacht trekt. Waardoor iemand particulier getroffen wordt. Hij zet dit punctum tegenover het *studium* dat de vertelling, de narratieve achtergrond, het esthetisch overdachte, de cultuur achter een foto moet voorstellen. Er is dus enerzijds de *doxa* (een ander begrip dat een belangrijke rol speelt in het denken van Barthes) en anderzijds dat wat tegen die *doxa* ingaat of aan die *doxa*, dat cultureel gekaderde, dat algemeen aanvaarde, ontsnapt; dat wat dus een meerwaarde geeft, dat wat het singuliere inbrengt in het beeld, in de fotoververtelling.

Het punt (sic) dat ik hier wil maken is dat we misschien dit theoretiseren ook kunnen toepassen op poëzie of althans op sommige gedichten. Vaak wordt in poëzie ook gebruik gemaakt van of zelfs toegewerkt naar een punctum. We kunnen in een gedicht soms zien waar het punctum van de dichter zit. Soms gebruikt hij een treffende insteek (!) om een geheel puntig te presenteren. Of presenteert hij een 'aanvaardbaar geheel' om een punctum te kunnen maken. Om het hoogstpersoonlijke aan te brengen. In een onbelangrijk detail, in een toegift, een klemtoon. En ook de lezer leest soms het gedicht door zijn eigenzinnig punctum in te brengen in zijn eigenste lectuur van een gedicht. Zoals de kijker in de fotografie iets kan zien dat door de fotograaf niet is opgemerkt. Ik weet niet of onderstaand gedicht het beste voorbeeld is van wat ik wil aanbrengen.

*Waarheen? Waarom? Het waren holle vragen
en o zo geschikt voor vaders en rechters.'
Wij dansten omheen de vragen, wij tolden swish, swish,
wij, volmaakt gedaas, wij, barokke poppen.*

*"Vooral niet zwanger worden." riepen de meissies
en het mansvolk draalde gedwee*

*tussen een gil en een gooi en een prooi.
O nee, op geen plek op aarde konden wij aarden als onder de dol-
ste rokken.'*

*Nurks daalde toen een vlieger van God
en strooide zijn ingrediënten onder ons: deugden, rimpels, eenzel-
vigheden.
De avonden werden ouder en langer.
En toen, zonder taal of teken, werd onder ons
morrend rechtgesproken. Ja, zeker! Recht kon geschieden!*

*Hoe anders te verklaren dat wij
onnodig, onwaarschijnlijk, onrechtvaardig, daarna vertraagd dans-
ten langs de zee?*

*Nu komt vaak, wanneer de avond daalt als sneeuw,
een ding of een dier ons stapvoets tegemoet. En het bereikt ons
en baart in onze van deernis holle bast
zijn dodelijke jongen.*

Waarom spreekt dit gedicht mij aan? Om de algehele sfeer? Zeer zeker. Om de gedachte die in beeld wordt gezet? Even zeker. Maar ook en misschien vooral om een punctum dat mij treft. Om een bepaald beeld, een referentie, een onverwachte associatie. En ik kan mij voorstellen dat een andere lezer valt op een ander detail, woord, beeld dat hem/haar meesleurt naar een herinnering, naar een geschiedenis, naar een illustratie van wat Claus hier zet. Of nog: misschien werkt poëzie wel *doordat* binnen het kader van een aannemelijke tekst één of meerdere puncta worden ingebracht. Misschien is dat het wezen van poëzie. Het studium doorkruisen met een beeldig detail. Zou bovenstaande Clausboodschap iets raken mocht de boodschap als volgt weergegeven worden? "*We zochten puberaal naar hoe te leven en bij gebrek aan een duidelijke richtlijn vierden we erop los. Tot een moraliserende betweter ons kwam intomen. En we deugdzame volwassenen werden*". Of nog: "*Ooit was er een aards paradijs, maar het losbandig leven werd aan banden gelegd en de mens werd bestraft met een inperkend über-ich*". Ik verkies het gedicht. Omdat het mij bij de keel grijpt.

En dus *bij veralgemening*: kunst is het punctum in het collectief aanvaarde studium, in het (ter verstrooiing en voor de opbouw van veiligheid gehanteerde) afgeroomde werkelijkheidsbeeld, in de naar routine zoekende zucht naar kennis: onder de plaveien ligt

het paradijs. Kunst is een (diagnostische) punctie naar wat onder het afgevlakte oppervlak zit. Kunst maakt een breuk met de kalmerende werkelijkheidsbeschrijving die ons omgeeft. Dat is ook de functie van kunst (Felix Ensslin). Google eens naar de wikipedia-pagina over hem. Voor sommigen maakt ook dat een punctum.

Jo Smet is psycholoog en psychoanalyticus, lid van de Belgische School voor Psychoanalyse. Hij is werkzaam in een psychotherapeutische dagkliniek en in vrij gevestigde praktijk te Leuven. Hij leidt de bibliotheek uitgeverij Literarte en publiceerde meermaals zelf rond poëzie en psychotherapie, materie waarmee hij zich in theorie en praktijk bezig houdt. Contact: jo.smet@literarte.be

(eerder verschenen in Psyche, december 2011)

Een ballon vol vriendschap

door Jill Nerinckx (9 jaar)

Jill Nerinckx, kleindochter van Rika Desloovere, won de 1ste prijs in een opstelwedstrijd onder de scholen van Sint-Kruis met het volgende verhaaltje. Proficiat Jill, doe zo voort!

Halo ik ben Anouk ik zit in het 4^{lj} en ik ben 9 jaar ik vertel jullie een van mijn leukste verhalen luister

Ik zat in mijn kamer. Ik dacht. Heb ik wel een vriendin?

Op school word ik gepest en thuis heb ik ook geen vrienden.

Ik woon nu eenmaal in een appartement en een broer of zus heb ik niet

Dan riep mama, het eten is klaar.

Na het eten moest ik gaan slapen.

Ik keek nog wat naar de kaart die ik voor mijn verjaardag kreeg.

De volgende ochtend had papa me wakker gemaakt.

Normaal doet mama dat altijd maar deze keer had ik me overslapen.

Mama probeerde een halfuur om me wakker te maken.

Mama moest dan naar haar werk maar papa werkt niet daarom deed hij nog wat pogingen om mij wakker te krijgen.

Papa kreeg me wakker.

Ik maakte me klaar om naar school te gaan nam mijn schooltas gaf een kus aan papa en vertrok.

Op school vroeg de meester wat er was ik verzon een smoes.

De les begon de meester vertelde over het school feest dat dit wiekend zou door gaan.

Hij vertelde er ook bij dat dit jaar het 4leerjaar een ballon met een kaartje er aan zou mogen laten opstijgen op het kaartje moest dan een wens staan.

Dat vond ik een prachtig idee ik wist alleen die wens nog niet zo goed. Dan opeens schoot er een wens in mijn hoofd die kon ik toch niet vergeten ik wou natuurlijk een vriendin.

Ik zat de hele dag met mijn wens in mijn hoofd. Als ik thuis kwam gaf ik een brief die de meester nog had meegegeven.

Op de brief stond een heel pak uitleg over het school feest.

Papa en mama vonden het ook een leuk idee ze gingen dus komen kijken.

Ik ging slapen nu voelde ik me echt goed misschien vond ik nu wel een vriendin. De volgende dag was ik niet te laat en alles verliep zoals het moest.

De dag verliep wel goed ondanks een jongen die me duwde in de doornstruiken, een meisje die lelijke woorden naar me riep en een oude vrouw die riep dat de jeugd niet meer deugt!

Gelukkig hebben we nog iets leuk gedaan. We hebben veel geoevend voor het schoolfeest. Nu zijn we met alles klaar.

Ik voelde me veel beter als andere dagen. Andere dagen werd ik veel meer gepest.

De dag van het schoolfeest was aangebroken. Eerst deden we een dansje en dan mochten de ballonnen eindelijk de lucht in.

Zaterdag was ook nog een leuke dag maar nu was het maandag. Sarah, een kindje uit mijn klas, kreeg een brief terug van een meneer die een brief had gevonden op z'n auto. Ook andere kinderen kregen een brief terug. Ikzelf kreeg niks terug.

De week ging voorbij zonder brief en nog steeds zonder vriendin.

De volgende maandag keek ik in de brievenbus en zag een rode brief met een hartje erop geplakt.

Mijn hart begon sneller te kloppen. Ik deed de brief in mijn kamer met trillende handen open.

Het bleek een meisje te zijn van mijn leeftijd. Ze heette Maud. Ze wilde ook al heel lang en vriendin.

Ze woonde wel in Frankrijk. Ik stuurde zelf ook nog een brief terug met erop dat ik het erg leuk vond en dat we elkaar konden blijven schrijven en elkaar misschien in de vakanties konden zien. Dat was het begin van een heerlijke vriendschap!!!!

Stempel

Niemand spreekt de taal van thuis
het land van haar hart, de stroom van haar bloed
ze knikt, maar ze ziet dat de mensen haar mijden
met angsten zo bleek als de kleur van hun huid

ze woont, ze wacht en de dagen gaan traag
met niemand die lacht in de kamer
van vier op twee met een bed en een kast
en een stoel en geschreeuw bij de burens

maar ze weet en hoopt en leeft nog steeds
ze eet wat ze krijgt of betalen kan
soms staat ze een uur of meer in een rij
na weken of maanden van enkel maar wachten

voor enkel een stempel er bij.

bert deben

<http://bertdeben.blogspot.com>

Eervolle vermelding voor de poëziewedstrijd
van de stad Oostende 2011-2012.

Beleefd

door Bart Madou

Vrouwen die lezen zijn (waren?) gevaarlijk

Drie dagen voor ons eerste literair salon van 2012 vernamen we dat Martine Kouwenhoven niet zou afkomen. Wat nu dus?

Een aantal plannen B passeerden in ijtempo langs ons voorbij, maar tenslotte werd geopteerd voor een ambitieus plan A': we zouden zelf die gevaarlijk lezende wezens aanpakken!

Bart en Roland sloegen de handen in elkaar en met als referentie het prachtige boek van Stefan Bollmann stoomden ze een vervangend maar analoog literair salon klaar, ze selecteerden een dertigtal werken uit Bollmann en het werd een lezing (in de vrij strikte zin van het woord) door Roland over die bijzonder gevaarlijke soort, geïllustreerd door mooie reproducties van schilderijen met lezende vrouwen van alle leeftijden en stand.

Rika, de echtgenote van Roland, had ook het originele idee om de foto's van alle lezende vrouwen uit de voorbije nummers van de Toverberg (de rubriek 'het favoriete boek' weet u) op A4 te laten afdrukken en achteraan de zaal te exposeren. Met 10 waren ze, de meeste onder hen waren ook lijfelijk aanwezig.

Alles bij elkaar, ondanks - of misschien dankzij - de deadline, een heel geslaagde inkijk in de wereld van de lezende, gevaarlijke vrouw (om toch maar eens dit pleonasme te gebruiken).

Met de H van Duitsland: Friedrich Hölderlin

Stefan Hertmans belichtte de figuur van Friedrich Hölderlin vanuit enkele van zijn meest sprekende gedichten. Brood en Wijn, Diotima, Hyperions Noodlotslied, Helft van het leven enzovoort.

Tussendoor maakte hij een biografische wandeling vanaf de Tübinger Stift, via zijn privé-leraarschap bij de rijke bankiersfamilie Gontard, waar hij zijn 'unsterbliche Geliebte', Suzette - de Diotima van zijn gedichten - leerde kennen.

Verder zijn voetreis naar en van Bordeaux en tenslotte zijn 36-jarig teruggetrokken leven in de toren aan de Neckar. Uit die laatste periode kennen wij enkele van zijn sterkste gedichten, onderkend als de zeer nederige Scardanelli.

Ook zijn niet al te beste verhouding met Goethe en Schiller werd even belicht.

Wij moeten Hölderlin zien als een groot bewonderaar van de Griekse antieke wereld. Hij vereenzelvigde zich met het idee van

het tragisch einde bij de Grieken. Na de dood van zijn geliefde Suzette, vindt hij een nieuwe held in de presocratische filosoof Empedocles. Tot driemaal toe probeert hij een toneelstuk over deze bijzondere figuur te schrijven, maar geen enkele maal slaagt hij erin het tragisch einde van de filosoof in

woorden te vangen (Empedocles benam zich het leven door in de krater van de Etna te springen).

Als besluit kunnen we stellen dat Hölderlin een dichter was die keek naar het verleden om in de toekomst te spreken.

Le Sacre du Printemps

Aan de hand van vier totaal verschillende voorbeelden belichtte Bart Madou het ballet *Le Sacre du Printemps* op muziek van Igor Stravinsky. Hij verklaarde waarom *Le Sacre* een kantelmoment was in de West-Europese cultuurgeschiedenis door te verwijzen naar de metabletica van Jan Hendrik Van den Bergh. Daarna deed hij omstandig uit de doeken hoe de choreografe Millicent Hodson en de danshistoricus Kenneth Archer erin geslaagd zijn de originele versie van 1913 te reconstrueren. Tenslotte werd de 'stomme' film *Le Sacre du Printemps* van de Duitse cineast Oliver Hermann vertoond.

Met de H van Duitsland: Heinrich Heine

Een twintigtal getrouwen wisten die dag de weg te vinden naar het Oud Gemeentehuis van Loppem voor een lezing in het kader van de reeks 'Met de H van Duitsland'.

Dit maal stond de dichter Heinrich Heine (1797-1856) centraal.

Hilde Keteleer, zelf dichteres en vertaalster van Duitse en Franse poëzie, liet ons kennis maken met de mens en de schrijver Heine.

Heine, Jood en balling in Parijs, was niet alleen dichter van ironische poëzie, maar ook auteur van enkele interessante prozastukken.

Hilde Keteleer las enkele kernachtige fragmenten uit zijn werk voor, waaruit bleek hoe visionair deze mens wel was, iets wat hem in zijn tijd niet altijd in dank afgenomen is.

Te Beleven

Literair salon „Over mensen en dingen die voorbij gaan“

Door Albert Dhont , Gemeentehuis Loppem, 22 april om 11 uur.
Wist u dat 2012 tot het Europees Jaar van het Actief Ouder Worden en de Solidariteit tussen Generaties gebombardeerd werd?
Albert Dhont, eerder nog onze gastspreker over Guido Gezelle, zal het in een boeiende vertelling hebben over de voorbije generaties, met name zoals die opgetekend werden in de literatuur.

Deelname pARTcours 2012 op 5 & 6 mei

Het Beleefde Genot exposeert tijdens pARTcours 2012 in de inkomhal van JH Jonkhove te Aartrijke
U vindt er nieuw werk van Vera Cuvelier, Herman De Leye, Balder Goethals, Bart Madou, Dolf Naessens, Rika Van Dycke, Carine Vankeirsbilck en Wilfried Vanmoortel.

Uitstap Raveelmuseum Machelen

Op 19 mei bezoeken wij het Roger Raveelmuseum en combineren dit met een Raveelwandeling. Meer informatie volgt via de maandbrief.

Literair salon Hermann Hesse

Door Roland Ranson, Gemeentehuis Loppem, 3 juni om 11 uur
Wie kent er niet Siddhartha, De Steppenwolf, Narcis en Goldmund?
Of het innig mooie 'letzte' lied 'Beim Schlafengehen' van Richard Strauss? Voor deze werken tekent telkens de Duitse schrijver en winnaar van de Nobelprijs voor letterkunde, Hermann Hesse.
Roland Ranson, notoir kenner van de 20ste - eeuwse' Duitse literatuur, laat ons op 3 juni kennis maken met deze dubbele H van de Duitse letteren.

Het favoriete boek

Kristof Dossche schrijft het verslag van Het verslag van Brodeck

Niet in staat om me te beperken tot slechts één boek wil ik hier een lans breken voor het werk van Philippe Claudel. Ongetwijfeld niet onbekend – "Les âmes grises", vertaald als "Grijze zielen" (én verfilmd) trok ook in Vlaanderen de aandacht – maar misschien wel onbemind.

Zowel dit "Les âmes grises" als kleinere werken zoals "Meuse l'oubli" of "Quelques-uns des cent regrets" zijn schitterende boe-

ken, om in één adem uit te lezen. Geschreven in een schitterend Frans, in een taal om van te genieten, moeten ze ook in vertaling prachtig zijn.

Als ik dan toch één boek moet kiezen, opteer ik voor "Le rapport de Brodeck" – "Het verslag van Brodeck".

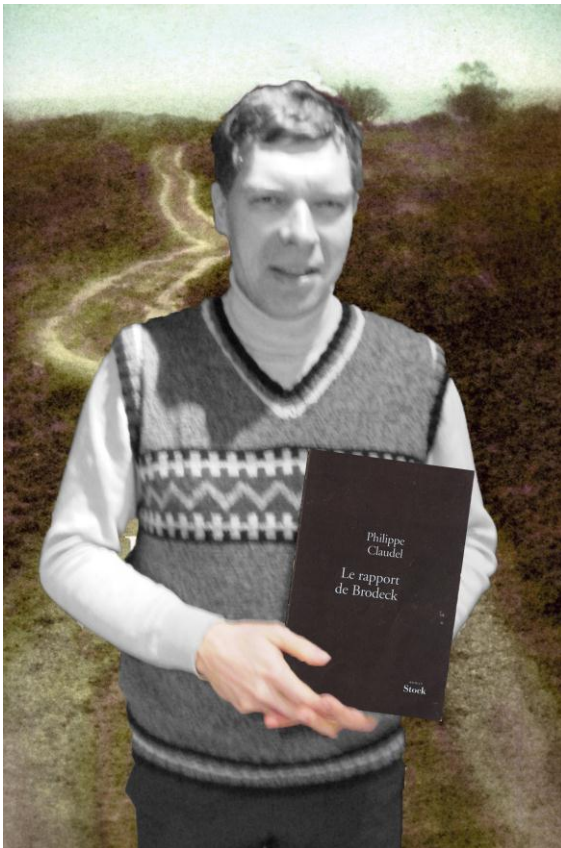
Zoals de meeste van zijn werken speelt dit verhaal zich af op de grens tussen Frankrijk en Duitsland, waar sappige Duitse woorden zich mengen met het officiële Frans. Het boek ademt de sfeer van die streek als het ware uit: de doordringende kou, de druilerige

regen, de hellingen en de bossen, maar soms ook de opkomende zon, de kleurenpracht van voorjaarsbloemen in de wei

...

Het boek situeert zich – net als de meeste anderen – rond de Tweede Wereldoorlog: de aanloop naar, het verloop van en vooral de fysieke en mentale gevolgen ervan in het dagelijkse leven van de grensbewoners spelen een cruciale rol.

Ook de andere kenmerkende thema's van het werk van Claudel zijn prominent aanwezig: de relatie zoon – moeder, de zoektocht naar

een aan-/afwezige geliefde, de verschrikking van de oorlog.

De sfeer van het boek is bevreemdend, de tijdsprongen frequent en de verhaallijnen draaien door elkaar heen; je moet je constant afvragen wat zich op welk moment afspeelt, maar dat zorgt precies ook voor de uitdaging.

"Mijn naam is Brodeck en da's niet mijn fout. Ik hou eraan dat te zeggen. Iedereen moet dat weten.

Ikzelf heb niets gedaan en toen ik wist wat er gebeurd was, had ik er liever nooit over gepraat; ik had mijn geheugen willen knevelen, het goed vastgebonden houden, zodat het rustig zou blijven, zoals een steenmarter in een ijzeren strik.

Maar de anderen hebben me gedwongen: "Jij, jij kan schrijven", zeiden ze, "jij hebt gestudeerd." Ik heb geantwoord dat het maar erg eenvoudige studies waren, die ik zelfs niet beëindigd heb en waarvan ik me niet veel meer herinner. Maar daar wilden ze niets van weten: "Jij kan schrijven, jij kent de woorden en weet hoe je ze moet gebruiken en hoe ze de dingen kunnen zeggen. Dat zal volstaan. Wij kunnen dat niet. Wij zouden onszelf verstrikken, maar jij, jij zal het vertellen en jou zullen ze geloven."

Kristof Dossche

DE LEESGROEP
Openbare Bibliotheek
Zedelgem

De leesgroep las...

door Els Durnez

H. Koch, Zomerhuis met zwembad

In verband met de shortlist van de Gouden Uil 2012 lezen wij het volgende over dit boek: Zomerhuis met zwembad is een roman die leest als een sneltrein en aankomt als een stomp in het middenrif. Het boek zet de lezer voortdurend op het verkeerde been, het herbergt aanhoudende psychologische terreur onder het oppervlak, en tegelijk is het een van de vrolijkste boeken over verkrachting, moord en overspel.

De meningen in de leesgroep waren verdeeld: sommigen prezen het de hemel in, anderen waren niet te spreken over deze kandidaat Gouden Uil. Ook de discussies liepen hoog op. Het voornaamste thema: wat met medische fouten? En is er hier geen sprake van een opzettelijke fout? Kunnen we dat begrijpen? Goedpraten? Koch heeft in elk geval een roman geschreven volgens de regels van de kunst. We lezen reeds op de eerste bladzijden wat er gebeurde en toch blijft de spanning. In dit boek doet Koch wat hij eerder in Het diner ook al deed: morele kwesties aansnijden, vragen oproepen die geen van alle eenduidig beantwoord kunnen worden en zijn lezers de vrijheid gunnen om zelf na te denken door continu alle opties open te houden. En dat werkt...

Pascal Mercier, Nachttrein naar Lissabon

Gymnasiumdocent Raimund Gregorius neemt een drastische stap wanneer hij op een dag het klaslokaal verlaat en de nachttrein naar Lissabon neemt om te achterhalen wie Amadeu de Prado is, de Portugese schrijver wiens boek hem tot de plotselinge omslag in zijn leven heeft gedreven.

"Als het zo is dat wij slechts een klein deel kunnen leven van wat er in ons zit, wat gebeurt er dan met de rest" , woorden van de (fictieve) schrijver Prado, zijn een belangrijk gegeven hierbij.

Peter Bieri, die schrijft onder de naam Pascal Mercier, is hoogleraar filosofie aan de vrije universiteit van Berlijn. Als wetenschapper schreef hij een filosofisch werk over vrijheid, waarbij hij uitgaat van de beleving van de concrete manier waarop de mens zijn vrijheid en onvrijheid ervaart. Nachttrein naar Lissabon, een roman die hij dus onder schuilnaam Pascal Mercier schreef, is daarvan een illustratie.

De personages Prado en Gregorius denken voortdurend na over hun leven en hoe ze geworden zijn wie ze zijn. De roman is ook een zoektocht naar het wel of niet bestaan van de vrije wil. De Portugese arts en schrijver Prado is een meester in het verwoorden van zijn beperkingen; zij ideaal is zelfkennis. Voor Gregorius geldt dat alle gebeurtenissen hem lijken te overkomen; hij lijkt zelf geen grote rol te spelen in de beslissingen die hij neemt. Sterker nog, hij is een twijfelaar.

De gebeurtenissen in het boek, de filosofische teksten gaven aanleiding tot boeiende gesprekken rond vragen als: kun je echt zo maar alles laten vallen en een nieuwe richting uitgaan, hoe radicaal is die koerswijziging? Kun je zomaar kiezen wat je wil. Vrijheid gekoppeld aan zelfinzicht en niet aan radicale vernieuwing en hoe leer je jezelf beter kennen, om zo je vrijheid te vergroten.

De betekenis van de titel vinden we terug op p. 352: 'Ik woon nu in mezelf als in een rijdende trein.... Ik ben niet vrijwillig ingestapt, had geen keus en weet niet waar we heen gaan.'

Een boek in je eentje lezen is leuk, maar er nadien over van gedachten wisselen met anderen, is nog eens zo leuk.

De bijeenkomsten vinden plaats op maandagavond om 20u in de bibliotheek te Zedelgem.

De bibliotheek zorgt voor voldoende exemplaren van het boek.

Als je graag deelneemt aan de bijeenkomsten kan je je naam opgeven aan de balie of mailen naar els.durnez@zedelgem.be

immobiliën en verzekeringen

**& Meuleman
Loeters**

www.meuleman-loeters.be

Brugsestraat 1 - 8020 Oostkamp - Tel. 050 / 82 37 71

WAARDEBON

Deze bon geeft recht
op:

korting

€ 2,00

Bij aankoop vanaf € 15,00.
Geldig tot 31/12/2012.
Niet cumuleerbaar.
(het beleefde genot)

Algemene boekhandel

Jeukiboek

Groenestraat 9
8210 ZEDELGEM

Info

www.jeukiboek.be

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING